

Lördagen den 9 April 1870.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollen för den 22 och 23 sistlidne Mars.

Upplästes och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts sistlidne dag å Rikssalen öfverlemnade nådiga Svar i anledning af åtskilliga utaf innevarande Riksdag antagna grundlagsförändringar; och skulle det-samma innehåll meddelas Kansli-deputerade, för att iakttagas vid riksdagsbeslutets uppsättande.

Föredrogos ånyo och biföllos Konstitutions-Utskottets den 2 och 8 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 5, i anledning af väckt motion om ändringar i 16 § 3 mom., 18 § 3 mom. och 20 § 1 mom. Riksdags-ordningen;

N:o 6, i anledning af väckt motion om ändring af 18 § 2 mom. Riksdags-ordningen; samt

N:o 7, i anledning af väckt förslag om tillägg till Riksdags-ordningens 18 §.

Föredrogos ånyo och biföllos Banko-Utskottets den 2 och 8 dennes bordlagda Memorial:

N:o 6, angående afskrifning ur diskontkontorets räkenskaper af åtskilliga lån och öfverräntor; samt

N:o 7, i fråga om afskrifning af åtskilliga vid lånekontoret i Göteborg balanserade öfverräntor å derstädes upptagna diskontlån.

Föredrogos ånyo och biföllos Lag-Utskottets den 2 och 8 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 27, i anledning af väckt motion om afskaffande af jus patronatus; och

N:o 28, i anledning af väckt förslag om ändring i Kongl. Förordningen angående ändring eller utrifning af vattenverk den 20 Januari 1824.

Föredrogos ånyo och biföllos Konstitutions-Utskottets den 6 och 8 dennes bordlagda Utlåtande N:o 8, i anledning af väckt motion om ändring af 14 § Riksdags-ordningen.

Föredrogos ånyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 6 och 8 dennes bordlagda Betänkande N:o 4, angående tullbevillningen.

1:sta punkten.

Herr von Koch: Jag tror visserligen att det skulle vara förfäves att vid denna riksdag yrka bifall till en motion angående borttagande af tull å sill. Ett sådant yrkande har af mig förr blifvit framställt, men det var ändå något för sent, enär man redan kommit i farten med byggandet af jernvägar och kanalaniläggningar i stor skala; och den farten tyckes ännu ej hafva stadnat af. Men det är bedröfligt att en sådan tull skall kvarstå och försvaras på sådana skäl, som de af Utskottet anförda; men jag ber dock att, på hvad Utskottet yttrat under ett "ehuru", få taga fasta till en annan gång. Det är eget att man vill bibehålla tull på sill, då man atslår tull på en sådan artikel som t. ex. hvetemjöl, ty otvifvelaktigt är väl att detta för den fattigare befolkningen är mindre nödvändigt än sill.

Jag har icke något vidare att tillägga och inskränker mig att få denna min mening antecknad till protokollet.

Herr Peyron: Jag anhåller att få instämma med den föregående talaren; och har det alltid varit min åsigt att sill, såsom en vara, hvilken är en nödvändighetsartikel för den fattigare befolkningen, bör få införas tullfritt. Det är denna min mening, förestafvad af nyssnämnda principiela skäl, som jag velat här uttala.

Friherre Sprengporten: Jag tror icke att vi hafva råd att skänka bort några ytterligare statsinkomster, och då jag icke, såsom de föregående talarne, tror att frågan egnar sig att skåda ur *filantropisk* syn-

punkt, utan måste se den från *statsekonomisk*, yrkar jag bibehållande af tullen på sill.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

2:dra punkten.

Friherre Raab, Adam: Vi hafva redan under dagen kommit så fort undan med de betänkanden, som förelägo till behandling, att det må tillgifvas mig om jag under några få minuter upptager Kammararens tid i denna fråga.

Jag instämmer icke med Herr Odelberg i alla delar af den motion han afgifvit, och tror ej att det är lyckligt att i allmänhet fördyra lefnadsförmödenheterna; men jag instämmer med Herr Odelberg deri att det är bättre taga större inkomster för Staten af sådana artiklar, hvilka äro mindre behöfliga för de fattigare och mest konsumeras af de förmögna, med ett ord sagdt, att det ut statsekonomisk synpunkt är bättre vända sig till den indirekta beskattningen. Jag har redan förr yttrat mig i denna syftning och har då uttalat min öfvertygelse att denna beskattning både går lättare ut och blir rättvisare fördelad.

Nu föreställer jag mig att Utskottet kommit för tidigt fram med sitt yttrande öfver denna punkt och att Riksdagen ännu icke kan bedöma, huruvida det blir behöfligt att höja tullen å kaffe för att vinna större inkomster. Jag tror detta vara förhållandet icke allenast med nu ifrågavarande artikel, utan äfven med flera af de i efterföljande punkter afhandlade artiklar, och jag hemställer om det kan vara lämpligt att genom ett definitivt beslut i dag rörande dessa frågor stänga utvägen för oss att få några ökade inkomster genom indirekt beskattning, i händelse det skulle visa sig, när vi en gång få se huru statsbristen verkligen ter sig, att vi äro i behof af ökade statsinkomster. Vore det icke bättre att kunna vinna dessa på den indirekta beskattningens väg, än att antingen slå in på den bana, som är vidrig för alla, och öka bevillningen, eller taga sin tillflykt till nya lån och således äfven för framtiden lefva på skuldsättning. Intetdera sättet anser jag lyckligt och derföre önskar jag det Herrarne behagade uppskjuta frågan om förhöjda tullar, hvilket låter sig göra genom en återremiss, så att vi under tiden kunna komma under fund med, huruvida större statsinkomster äro behöfliga för att få budgeten att gå ihop. Huru stor tullförhöjningen bör blifva å t. ex. denna artikel, kaffe, det blir en sednare omsorg. Att sätta tullen så högt som motionären föreslagit vill jag ej biträda, men derom behöfver man icke nu yttra sig. Dertill är tid nog, när man erfarit, om någon tullförhöjning är behöflig.

Jag ber derföre få hemställa, att Herr Grefven och Talmannen ville framställa proposition på återremiss af denna punkt.

Herr Rydqvist: Äfven jag kommer till samma konklusion som Friherre Raab, men anser mig likväl, då jag icke fick tillfälle att yttra mig öfver första punkten i Betänkandet, böra fästa uppmärk-

samheten vid några af de, efter mitt förmenande, alldeles oriktiga resonementer och motiver, som i förevarande Betänkande blifvit framställda.

Jag medger visserligen att, i fall Utskottet skulle haft att yttra sig allenast öfver den frågan, huruvida tullen å kaffe, enligt motionärens förslag, borde på en gång förhöjas från 12 till 25 öre för skålpundet, det icke varit skäl tillstyrka en sådan åtgärd, enär derigenom en högst betydligt ökad smuggling varit att befara; men detta hade icke bort hindra Utskottet att något modifiera motionärens förslag. När åter Utskottet resonerar sålunda: "men icke blott en olofflig införsel skulle på detta sätt uppmuntras, till demoralisation för gränsbefolkningen och till förlust för statskassan", så ber jag att få nämna, att om man vill hålla sig till hvad tullen på kaffe nu är, eller cirka 25 procent af värdet, denna tull således visserligen är af ganska hög beskaffenhet, men dock icke högre än att accisen på bränvin är vida högre; hvarföre, då fråga är att skaffa Staten ökade inkomster, en förhöjning i tullen å kaffe synes ganska väl kunna gå för sig, helst efter de förhållanden, i hvilka vi befinna oss sedan 1865, det eljest icke finnes mera än tvänne medel att tillgripa, för erhållande af högre statsinkomster, nemligen att förhöja accisen på bränvin och att öka den allmänna bevillningen. Man drager icke i betänkande att föreslå 10 öre förhöjning af beskattningen å hvarje kanna bränvin som tillverkas, och bryr sig således dervidlag ej om den "demoralisation" för kustbefolkningen, som kan uppkomma genom smuggling af bränvin, att ej tala om frestelsen till lömbränning vid så hög beskattning. — Detta har jag blott velat nämna för att visa, att man icke är konsekvent.

Vidare står här i Betänkandet: "en fullkomligt lofflig införsel öfver gränsen mot Norge, emot endast half tull till Svenska statskassan, skulle härigenom gifvas en uppmuntran". Jag får erkänna att jag icke vet, hvarifrån Bevillnings-Utskottet hemtat denna uppgift. I 1825 års traktat om handeln emellan Sverige och Norge står icke ett ord om att en sådan artikel som kaffe kan få införas från Norge mot en sådan tull, som Utskottet synes hafva föreställt sig. Tvärtom är i denna traktat uttryckligen stadgadt, att en så beskaffad artikel visserligen får införas mot half tull, från det ena till det andra riket, men först sedan belöpande införseltull i det land, hvarifrån exporten skett, *bevisligen* blifvit erlagd. När nu tullen i Norge belöper sig till 5 skilling Norskt mynt och det Norska skålpundet i förhållande till det Svenska är en sjettedel drygare, så uppgår tullen i Norge till cirka 14 öre, under det att den här är blott 12 öre för ett Svenskt skålpund. Skulle nu en lofflig införsel af kaffe ega rum öfver Norge, blefve tullen först 14 öre i Norge och sedermera ytterligare 6 öre här, eller tillsammans 20 öre per skålpund, men en sådan införsel låter svårligen tänka sig. Jag instämmer i öfrigt med Friherre Raab.

Herr Odelberg: Jag har i min motion angifvit de motiver, hvarför jag yrkat förhöjning i tull å artikeln kaffe, och dessa äro: 1:o nödvändigheten dels af ekonomiska dels af sanitära skäl att höja

priset på denna vara; samt 2:o att bereda ökad inkomst för statskassan. Utskottet har visserligen medgifvit att, för så vidt man ville hafva ökade inkomster genom tullar, kaffe vore en artikel, som kunde tagas i anspråk, men Utskottet slutar med att yttra, att tullen å kaffe redan uppnått den gräns, hvilken klokheten ur flera synpunkter förbjuder att öfverskrida. De synpunkter, hvarifrån Utskottet betraktat saken, tyckas vara dels att tullförsnillning skulle vara att befara och dels att en del af de statsinkomster, som beräknas af tullen för kaffe, skulle komma Norge till godo.

Hvad först beträffar den befarade tullförsnillningen, så torde densamma icke vara att befara, för så vidt tullbevakningen icke sker alltför laumt, ty kaffe är väl näst socker den vara, som är svårast att i stort smuggla; och hvad den andra invändningen, att Svenska statsverket skulle gå miste om tullinkomster, hvilka i stället skulle komma Norge till godo, angår, så har förhållandet dermed blifvit af den föregående talaren alltför tydligt vederlagdt, att jag skulle dermed behöfva sysselsätta mig. Det är nemligen ganska gifvet, att då för ett skålpund kaffe, infördt öfver Norge, får betalas 14 öre i tull i Norge och det derefter belastas med en tull af hälften af 25 öre eller 12 öre i Sverge, sammanlagda Norska och Svenska tullomkostnaderna skola uppgå till ett större belopp än det jag föreslagit, eller 25 öre för skålpundet.

Jag tror således icke att större import den vägen kommer att ega rum, än som möjligen kunde erfordras för att förse de intill Norge belägna gränsprovinserna med deras behof; men då befolkningen i dessa provinser icke är synnerligen stor, och således icke torde kunna förbruka särdeles betydliga quantiteter kaffe, torde någon väsendtlig minskning i statsinkomsterna deraf icke vara att befara.

Att visserligen icke en så stor myckenhet kaffe, som för närvarande, komme att införas, falier af sig sjelf, men troligt är, att införseln, äfven efter tullsatsens förhöjning, skulle blifva så stor, att högre statsinkomster deraf skulle vara att påräkna.

Jag anser således Bevillnings-Utskottets skäl ej vara af den betydendet, att icke de skäl jag anført äro vida öfvervägande, och får således anhålla om bifall till motionen samt afslag å Utskottets hemställan.

Herr Petre: Under förmodan att, då en motion väckes, detta ej sker utan hopp att åt densamma bereda framgång, och med känedom om denna Kammares beslut vid föregående tillfällen, då enahanda frågor förevarit, trodde jag att det var inom den nyss omvalda Medkammararen som motionären hade påräknat det hufvudsakligaste stödet för sina åsigtter. Då emellertid frågan förekom på afdelningen inom Utskottet, höjde sig ej ens bland Andra Kammararens ledamöter någon enda röst till förmån för motionärens förslag. Någon diskussion kom till följd häraf icke i gång och under sådana förhållanden är jag icke så beredd, som jag skulle önska, att bemöta de invändningar, som nu hafva blifvit framställda. Jag anhåller emellertid att, innan jag öfvergår till artikeln kaffe, få upptaga nå-

gra af de allmänna skäl, som föranlett motionens framställande, och hvilka jag ej tror kunna af synnerligt många delas.

Motionären säger: "den frihet, som nu gällande tulltaxa medgifver åt näringsidkare i andra länder, att i alla produktionens riktningar ingå i en för dem fördelaktig täflan med producenterna inom våra egna gränser, och att i följd deraf, om ej helt och hållet undantränga dessa sednare, dock för dem i hög grad försvåra möjligheten att utaf sitt arbete draga den för ett knappt lifsuppehälle nödiga profit — denna frihet har mer än något annat medverkat till det ekonomiska betryck hos arbetsgifvaren, hvars tillvaro man nu mera icke torde kunna förneka, och, såsom en följd deraf, till den arbetslöshet, fattigdom och storartade emigration af de arbetssökande, som under de sednare åren beklagligen blifvit ett sorgligt faktum." Jag måste beklaga, att jag icke kan dela motionärens åsigt. Man må nu hysa hvilka åsikter som helst om tulltaxans inflytande på ett lands välstånd, så lärer den likväl ingenting kunna förmå öfver sådant, som ej står i mensklig makt att beräkna. Eller kan det förnekas, att de felslagna skördar, som 1867 hotade norra delen af vårt land med hungersnöd och 1868 en del af de södra länen, vida mera "medverkat till det ekonomiska betryck" motionären beklagar, än den frihet i tulltaxan, som förskrifver sig från den tid franska traktaten kom till stånd?

Vidare säger motionären: "att en storartad tillförsel från främmande länder af fabriksalster, af sådana varor, hos hvilka det uti desamma nedlagda arbete representerar största delen af försäljningsvärdet, i främsta rummet, genom att utur den inhemska marknaden utestänga den lilla industrien och husslöjden, utöfvat ett inskränkande inflytande på arbetarbefolkningens i Sverige utvägar att sig försörja." Det kan ej nekas, att vår husslöjd något aftagit, men anledningen dertill är mera att söka uti en ökad import af sådana alster, som utgöra föremål för husslöjdens verksamhet. Detta framgår äfven af ett sednare utlåtande, med anledning af en motion om åtskilliga åtgärders vidtagande till bevarande af husslöjden.

Särskildt beträffande "kaffe", har motionären, som motiv för den till 25 öre föreslagna tullförhöjningen, angifvit det på helsan skadliga inflytande, som den stora förbrukningen deraf medför. Kaffe bör dertför, enligt motionärens åsigt, af samma skäl som bränvin högt beskattas, så "att den öfverdrifna förbrukningen måtte något stäffjas" "och att Staten må sättas i tillfälle deraf draga större inkomst än hittills varit fallit".

Nästan allt — och ej minst kaffe — är skadligt när det omåttligt förtäres, men ingalunda lär väl kunna påstås, att de menliga följder, som häraf kunna uppstå, äro af den oroande och vådliga beskaffenhet som dem, hvilka ett omåttligt bruk af spritdrycker medföra. — Många af Medkammarens ledamöter inom Utskottet framhöllo deremot att kaffe nu mera vore nära nog att anse som en nödvändighetsvara äfven för de mindre bemedlade klasserna, och ville till följd häraf ej höra talas om någon ökad tull å detsamma.

Hvad åter angår den högre inkomst, som genom den höjda tull-

satsen skulle ernås. torde densamma vara ganska tvifvelaktig. — Motionärens dubbla syftemål, att stäffa förbrukningen och öka statsinkomsterna, låter sig nemligen icke förenas, i den händelse förbrukningen aftager i samma proportion som tullen höjes; och att så inträffat, derpå saknas ej exempel. Åsigterna i detta afseende äro olika, men jag har hört flere erfarne ledamöter i denna Kammare hysa den mening, att tullinkomsterna icke alltid stigit, derföre att man höjt tullarne.

På de af Utskottet i öfrigt anförda grunder anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Friherre Raab: Den siste värde talaren har yttrat, att det visat sig, att när man höjt tullen för en vara, har icke inkomsten stigit i samma mån. Jag ber dervid att få bemärka, att det väl icke vore någon skada om man i någon mån minskade den utgift, som riket för närvarande har för kaffe. Det är alldeles falskt, att kaffe är en nödvändighetsvara, och man mår mycket bättre af den inhemska födan, än af den utländska drycken kaffe. I min ungdom var kaffe en raritet, och jag tror icke att det nuvarande släktet blifvit lyckliggjordt genom kaffedrickandet. Således må jag i sanning säga, att det snarare vore en lycka än en olycka om importen af denna vara något hejdades. För resten vet jag icke om de motiver, som blifvit ur motionen anförda af den värde ledamoten af Bevillnings-Utskottet och hvilka han ingått i vederläggning af, verkligen äro tillämpliga å eller afsedda för denna artikel. Kaffe är ju icke föremål för någon inhemska industri, så vida man icke så anser malning och bränning, och hvad motionären yttrat om möjligheten för vår industri att täfla med utlandets, hör således icke alls till denna punkt. Här är enligt min tanke frågan endast den, att om, sedan Stats-Utskottet har genomgått alla de frågor, som blifva föremål för utgifter, och tagit i beräkning alla inkomster, det visar sig att brist uppstår, då bestämma *hur* den skall fyllas. Betalas måste den, och antingen skall man då både öka bevillningen och låna eller bara låna, och derigenom kasta hela bördan på efterkommande. Skall man vara nödsakad tillgripa någondera af dessa utvägar, så tror jag att samtid och efterverld skulle mera prisa oss om vi i stället lade till ett eller annat öre på tullen å varor, som ej äro oundgängligen nödvändiga för den fattige och som väl tåla en förhöjning, och bland dessa varor räknar jag kaffe, socker och hvetemjöl. Men om det åter visar sig vid uppgörandet af budgeten att någon brist icke uppstår, vill jag ej heller för närvarande yrka någon tull på kaffe.

Emellertid, och då detta ej ännu kan synas, har jag, för att vinna tid och erfara om behof af ökade inkomster gör sig gällande, framställt yrkandet af återremiss, och jag vågar hemställa till Herr Odelberg huruvida han ej skulle vilja, i stället för det af honom framställda yrkande om bifall till sin motion, instämna i yrkandet om återremiss i den syftning jag framställt.

Herr Faxe: Jag förmodar, att motionärens yrkande om tullens höjande å kaffe till 25 öre för skålpundet ej kommer att vinna bi-

fall, och är det således endast i afseende på det här framställda yrkandet om återremiss som jag tänker yttra mig. Är det sannt att äfven en mindre förhöjning af tullen å kaffe skulle minska statsinkomsterna, hvartill skulle ett uppskof med frågan i den syftning Friherre Raab angifvit då tjena? Och äfven om så ej vore förhållandet, finnes för mig ett annat skäl att ej förhöja tullen å kaffe, det nemligen att denna artikel nu mera blifvit en nödvändighetsvara för den fattigare befolkningen, hvilken lika litet kan undvara detta som de mera bemedlade vilja lägga bort åtskilligt, som de anse för sitt välbefinnande nödvändigt. Det är af dessa skäl som jag yrkar att punkten måtte bifallas.

Herr Odelberg: Jag ber att få fästa den värde ledamotens af Bevillnings-Utskottet uppmärksamhet på, att förnämsta motivet för min motion icke varit att genom förhöjd tull å kaffe få en ökad statsinkomst, utan har hufvudmotivet varit att minska konsumtionen å denna artikel. För min del tror jag icke att Sverige har råd att fortsätta den bana det beträdd; jag tror ej att vi i längden kunna betäcka utgifterna för vår import med utländska lån och anser det derföre vara tid att beträda en annan bana och återgå till ett mera förnuftigt hushållningsätt. Hvad det angår att statsinkomsterna *icke* skulle ökas, så tar jag för gifvet att kaffeförbrukningen åtminstone under de närmast följande åren icke skulle blifva så inskränkt, att ej tullinkomsten af denna vara skulle betydligt öfverskjuta den nuvarande inkomsten af densamma. Jag är lika mån om den fattiges rätt som någon annan, men jag är mera mån om mitt lands bestånd.

Då ingen mer än jag framställt yrkan om bifall till motionen, men ett par talare yrkat att Bevillnings-Utskottets Betänkande måtte återremitteras, på det att frågan änyo skall kunna förekomma till behandling, sedan sig visat om en tillökning i statsinkomsterna är behöflig, får jag förena mig med dessa sistnämnda i yrkandet om återremiss, dock i syftning att kaffetullen måtte höjas äfven om statsverkets tillstånd skulle visa att någon tillökning i inkomsterna icke för närvarande erfordras.

Friherre Sprengtporten: Jag instämmer med Friherre Raab i hans yrkande om återremiss och skulle önska att tullen å kaffe åtminstone måtte förhöjas till i likhet med hvad den är i Norge, eller till 14 öre. Jag yrkar återremiss.

Herr Rydqvist: Jag har begärt ordet änyo endast för att bemöta en af en ledamot af Bevillnings-Utskottet gjord framställning, en framställning, som man ofta får höra, nemligen att om tullen å vissa artiklar så småningom höjes, så skall det hafva den motsatta effekt, att statsinkomsterna minskas, och att tvärtom dessa sistnämnda stiga i samma mån som tullarne nedsättas. Det är häremot som jag ber att få nedlägga min protest och det helt enkelt derföre, att denna åsigt åtminstone i många fall vederlägges af verkligheten. Såsom bevis för riktigheten af detta mitt påstående vill jag vid detta

tillfälle åberopa erfarenheten hvad angår allenast tvänne artiklar, nemligen helsiden och cigarrer.

Artikeln *helsiden* var intill början af år 1865 belagd med en tull, som motsvarade 15 procent af värdet, hvilken tull från och med nämnda år småningom minskades, så att den år 1868 utgjorde allenast $3\frac{3}{4}$ procent af värdet. — en tullsats som, antingen den betraktas såsom skydds- eller inkomsttull, är ganska låg. Huru har det nu gestaltat sig med denna artikel? Jo, sålunda att år 1863 införtullades 29,946 skålp. helsiden, hvarå tullen uppgick till 176,253 R:dr; år 1864 åter, sedan författningen af 1863 utkommit och tillämpats, hvilken med ett enda penndrag borttog tullstämplingen, förtullades allenast 25,232 skålp. helsiden, hvarå tullen utgjorde 147,685 R:dr. Sedan derefter tullnedsättningarne, i följd af handelstraktaten med Frankrike inträdt, har förhållandet blifvit som följer:

Ar	helsiden	hvarå tullen utgjort R:dr
1865	22,506	67,518
1866	26,615	66,537
1867	22,813	45,626
1868	19,487	29,230.

Verkligheten företer således här jemnt upp motsatsen af frihandelsesteoriens förespeglingar, och så långt hafva vi redan kommit genom tillämpningen af denna teori, att Svenska statsverket efter fem år ensamt på artikeln *helsiden* förlorat i tullinkomster omkring 150,000 R:dr årligen. Men måhända någon skulle vilja föreställa sig, att förtullningen blifvit så obetydlig derföre, att den inhemska tillverknigen under tiden tilltagit i stor skala. Jag får då upplysa att, enligt officiela berättelser, utgjorde åren

	1863	1865	1868
Fabrikernas antal . . .	6	5	3
deras arbetares d:o . . .	517	376	278
D:o tillverkning, fot . . .	244,061	248,036	71,302
D:o d:o stycken . . .	166,753	119,800	52,126
för ett värde af R:dr . . .	1,232,217	1,094,021	457,525

Uppgiften att 278 arbetare år 1868 varit sysselsatta med sidenfabrikation torde dock härleda sig från något misstag eller tryckfel, ty jag är fullt förvissad att detta antal varit vida lägre. Af allt detta är emellertid ovedersägligt, att 1863 års till smuggling i stort uppmuntrade författning om tullstämplingens upphörande, i förening med den successiva tullminskningen enligt handelstraktaten med Frankrike, haft den påföljd, att statsverket gjort en högst betydlig förlust i tullinkomst på artikeln *helsiden*; att de Svenska sidenfabrikerna, alla befintliga i Stockholm, på 5 års tid nedgått till halftva antalet och nödgats minska sina tillverkningar till $\frac{1}{2}$ å $\frac{1}{3}$, samt att större delen af de arbetare, hvilka tillföre haft sin och de sinas utkomst af denna fabriksnäring, blifvit beröfvade sin arbetsförtjenst för att tillfredsställa våra frihandlars hugskott, och sannolikt fallit Stockholms förut tillräckligt betungade fattigvård till last.

Detta var det ena exemplet. Det andra är artikeln *cigarrer*. Införseltullen för den varan utgjorde i 20 år, eller från 1846 till och med 1866, pr skålp. 1 R:dr 80 öre, men sistnämnda år minskades tull-

afgiften till 1 R:dr 30 öre, och detta af intet annat skäl än frihandlarnes förmodan, att en så betydlig tullnedsättning, som 50 öre pr skålp, skulle föranleda en högst ansenlig stegring af den förtullade importen. Nu är för en hvar bekant, i hvilken oerhörd, år och för år stigande skala förbrukningen af cigarrer i vårt land tilltagit. Knappast något kvarter finnes nu för tiden i Stockholm, som ej är försedt med åtminstone en cigarrbod, ofta nog med flere dylika, och förhållandet är ungefär enahanda med de öfriga städerna, äfvensom öfver allt på landsbygden, der jernvägs- och kanalstationer, gästgivaregårdar, värdshus, landthandlare m. fl. finnas. Den enorma tillväxten i förbrukningen, i förening med den betydligt nedsatta införelseafgiften för utländska cigarrer, borde således lemna rum för den förmodan, att den förtullade importen af denna artikel stigit högst ansenligt åren 1867 och 1868, tullinkomsten i samma mån tilltagit. Men i verkligheten har förhållandet blifvit alldeles omvänt. Under besagde begge år blefvo allenast 32,500 och 36,000 skålp. förtullade, under det att t. ex. åren 1860, 1861 och 1863, då *tullstämpling* för cigarrer, med den *högre* tullsatsen, ännu voro gällande, förtullningen omfattade resp. 42,000, 44,300 och 40,300 skålp. I medeltal uppgick derföre under qvinvennierna.

1859—1863. 1864—1868.

den förtullade införseln till skålp.	39,073	35,478
samt tullen derå till R:dr	70,339	57,006.

Visserligen kan häremot invändas, att den *inhemska* cigarrfabrikationen stigit från skålp. 543,400 åren 1859—1863 till 575,200 åren 1864—1868, i medeltal räknadt, således ökats med ” 31,800 eller c:a 5½ proc. Men icke kan denna högst obetydliga ökning förklara den enorma skilnaden emellan förbrukningen å ena sidan samt den förtullade importen och inhemska tillverkningen på den andra. *Smuggling i stort* af denna artikel, fostrad af 1863 års författning om tullstämplingens upphörande, förklarar ensamt, men och nöjaktigt, denna skilnad, och nedsättningen i tullsatsen, som frihandlarna inbillade sig skola fylla gapet, har, såsom vanligt, medfört motsatt verkan eller minskad förtullning och minskad statsinkomst.

Grefve Hamilton, Hugo Bengt Archibald: Då Utskottet fätt en förebråelse att det kommit för tidigt med sitt utlåtande i denna fråga, så vill jag hemställa om Bevillnings-Utskottet skulle kunna uppskjuta sina utlåtanden i alla ämnen till dess statsregleringen blefve färdig. Ett sådant sätt att gå till väga skulle på ett betänkligt sätt inverka på arbetets gång och jag tror ej att Riksdagen vid sådant förhållande skulle kunna avsluta sina arbeten i behörig tid. Bevillnings-Utskottet har således icke kunnat göra annat än följa den Kongl. Propositionen, och deri var någon tullförhöjning å kaffe icke föreslagen. Då frågan endast var att fylla ett *tillfälligt* behof, hvilket Utskottet ansåg kunna ske bättre på den direkta än på den indirekta vägen, ville Utskottet icke föreslå någon förhöjning i kaffetullen, då tullen å denna artikel redan är så hög som den möjligen

ligen bör vara. För min del tror jag att en förhöjning i tullen snarare skulle minska än öka statsinkomsterna, och den här nyss förfäktade satsen, att inkomsterna ökas i den mån tullarne höjas, synes mig redan vara af erfarenheten vederlagd, om än ett och annat undantag kan framletas.

Hvad beträffar yrkandet om återremiss, så anser jag en sådan oändamålsenlig, då Utskottet icke kan uppskjuta med besvarandet af densamma så länge, som skulle vara erforderligt för att vinna känedom om brist i statsbudgeten uppstår eller icke.

Utskottet har jemväl blifvit beskyldt för att hafva begått en inkonsekvens, då det icke velat förhöja tullen på kaffe, men deremot ej dragit i betänkande att sätta tillverkningsafgiften för bränvin högre än den förut varit. Jag tror dock icke att Utskottet ännu gjort sig härtill skyldigt, då, så vidt jag har mig bekant, något Utlåtande angående bränvinstillverkningsafgiften ännu icke blifvit af Utskottet afgifvet; men om frågan här skulle vara hvilkendera artikeln, kaffe eller bränvin, företrädesvis borde beskattas, anser jag för min del det vara vida bättre att genom en drygare beskattning hindra förbrukningen af bränvin än konsumtionen af kaffe. Jag yrkar bifall till Utskottets Betänkande.

Herr Dickson, Charles: Den nu föreliggande frågan torde icke egna sig till en hufvuddrabbning emellan protektionister och frihandlare, utan lärer väl dertill erbjuda sig ett lämpligare tillfälle, då vi komma till en och annan af de följande punkterna i detta betänkande; men emellertid torde förevarande diskussion utgöra en liten föpostfäktning. Då jag för min del ej anser det vara stort skäl att nu öda bort mycket ammunition på protektionisternas argumenter, skulle jag kunna inskränka mig till att helt enkelt yrka bifall till punkten, men jag anser att Utskottet i sitt resonnement i denna punkt ej varit riktigt lyckligt, då Utskottet säger sig anse tullen å kaffe redan hafva "uppnått den gräns, hvilken klokheten ur flera synpunkter förbjuder att för det närvarande öfverskrida". Jag tror tvärtom att kaffe är en ganska lämplig kassa-artikel, och att, om större statsinkomster erfordras, kaffe utan olägenhet kan bära en förhöjning i tullen med några öre på skålpundet. Då jag likväl anser att en så beskaffad finansaffär icke bör föreslås af en enskild motionär utan ingå i finansministerns budgetförslag, så ligger deri för mig ett särskildt skäl att icke nu yrka att tullen måtte förhöjas. Hade chefen för Finans-departementet ansett en ökad inkomst af kaffe vara för statsverket erforderlig, är jag öfvertygad att förslag om förhöjd tull å denna artikel hade från honom utgått och ett sådant förslag skulle mycket bättre lämpat sig för en öfverläggning inom Kamrarne, än då det nu kommit från en enskild motionär, som är protektionist.

Det har här blifvit yttradt, att förhöjda tullar och förhöjd beskattning skulle medföra en minskad införsel och en minskad produktion. Må vara, och i det afseendet ber jag få instämma med den siste talaren deri att jag anser vida bättre att förbrukningen af bränvin inskränkes än af kaffe. För öfrigt tror jag ej, att en *liten* till-

ökning å kaffetullen skulle minska konsumtionen deraf, men ehuru, såsom jag redan nämnt, jag icke i allo kan gilla Utskottets motivering, tror jag dock, att, i det skick frågan nu blifvit väckt, Utskottet kommit till en riktig konklusion, då det afstyrkt Herr Odelbergs motion, hvarföre jag anhåller om bifall till Utskottets Betänkande.

Friherre af Ugglas: Vid uppgörandet af Kongl. Maj:ts Proposition till innevarande riksdag, insåg man nödvändigheten att åstadkomma en förhöjning i statsinkomsterna. Kongl. Maj:t valde härvid den utväg, att föreslå dels en förhöjning i skatten å bränvin, och dels en särskild tilläggsbevillning. Vid valet mellan artiklarne kaffe och bränvin är jag fortfarande af den åsigt att den sednare är lämpligare till beskattningsföremål än den förra. Om också kaffet kan i fall af behof bära en högre tull, hyser jag dock stora betänkligheter att vidtaga en sådan förhöjning, emedan kaffet numera ingått i det dagliga bruket för arbetaren.

En talare har sagt, att man genom ökad tull skulle minska importen af kaffe, hvilket han ansåg vara önskligt. Skulle följderna blifva en minskad konsumtion, då skulle det hufvudsakliga ändamålet — en ökad statsinkomst — förfelas, och följderna dessutom sannolikt blifva den, att konsumtionen af bränvin åter ökades, hvilket jag skulle beklaga.

Detta är det allmänna skäl, hvarföre jag anser någon förhöjning i kaffetullen icke vara önskvärd, men det finnes äfven ett annat skäl därför, det nemligen, att en högst betänkelig smuggling efter all anledning deraf skulle blifva följderna. Jag vågar nemligen påstå, huru nitiskt och vaksamt tullbevakningen än må handhafvas, att en förhöjning af tullen till 25 öre för skålpundet skulle göra smugglingsförhindrande nära nog till en absolut omöjlighet så länge tullsatsen i Norge uppgår till endast 14 öre.

Denna diskussion har sträckt sig utöfver frågan om tull å kaffe, och jag kan icke heller underlåta att i anledning af ett yttrande utaf Herr Rydqvist säga några ord. Han har nemligen yttrat att påståendet det minskade tullar skulle öka tullinkomsterna icke visat sig hålla streck, och har dervid framhållit såsom exempel två artiklar nemligen helsiden och tobak. Jag är honom särdeles förbunden att han valt just dessa artiklar. Vetersakarne till den Franska handelsraktaten hafva ofta uttalat den farhåga att vi genom denna traktat skulle öfversvämmas af så kallade lyxartiklar. Förhållandet med helsiden visar dock oriktigheten af en sådan farhåga. Före år 1865 utgjorde nemligen importen af helsiden 29 till 30,000 skålpund, under det att densamma sedan traktatens antagande nedgått, och sista året utgjort endast 20,000 skålpund. Deraf visar sig tydligt att i afseende å denna artikel har ej den så mycket omordade nedsättningen i tullsatserna haft den befarade verkan af en öfversvämmning. Förbrukningen af denna vara har minskats under de sednaste svåra åren — se der det enkla skälet — ty jag kan väl icke tro att den ärade talaren vill påstå att den nedsatta tullsatsen haft en ökad smuggling till följd.

Hvad åter angår artikeln cigarrer, så redogjorde Herr Rydqvist jemväl för förhållandet med dem, men om han behagat fästa Kam-

marens uppmärksamhet på att, oaktadt tullen blifvit nedsatt, den likväl ännu är så orimligt hög, att den ovilkorligen måste framkalla smuggling, tror jag Kammarerna skulle ha funnit den slutsats, den ärade talaren sökte draga af den ringa importen utaf denna artikel, mindre riktig. Under den tid jag var ledamot af Bevillnings-Utskottet var det många gånger fråga att nedsätta tullen å cigarrer just för att hämma den olöfliga importen, som måste vara stor, då konsumtionen ovilkorligen tilltagit i större proportioner än den inhemska tillverkningen.

På grund af de åsigtter jag nu i korthet uttalat, och med åberopande af de skäl Bevillnings-Utskottet anfört, får jag ansluta mig till dem, som yrka bifall till Utskottets Betänkande.

Herr Bennich: Det är ett yttrande af en ärad talare, representant från Elfsborgs län, som föranledt mig att begära ordet. Han protesterade emot den satsen, att nedsätta tullafgifter skulle medföra ökade statsinkomster. Han sökte visa detta genom ett par exempel, men jag tror, att, om man ser saken i stort, så kan man ej annat än erkänna riktigheten af nämnda sats. För detta ändamål ber jag att få göra en jemförelse mellan förtullningarne under två från hvarandra skiljda tidpunkter. Se vi t. ex. tillbaka trettio år på början af 1840-talet, då vi ännu hade höga tullar, och jemföra tullinkomsterna under denna tid med dem under de sednare åren, då vi varit tryckta af hårda år och ogynsamma konjunkturer, så finna vi, att under förstnämnda tid med sina höga tullsatser Staten icke hade högre årlig inkomst af tullen än emellan 4 å 5,000,000 R:dr, hvaremot vi på sednare tiden, efter det tullsatserna blifvit nedsatta, haft i årliga tullinkomster ungefär 14,000,000. Huru förklara detta på annat sätt, än att, då tullafgifterna voro höga, så var det en oerhörd mängd varor, som ej förtullades, utan smugglades in i landet, men hvilka nu, sedan tullsatserna blifvit billiga, förtullas; till följd hvaraf Staten erhållit en nära tre gånger så stor inkomst som under förstnämnda tidrymd. Jag tror, att detta exempel, som ej är hemtadt från förhållandet med någon särskild artikel, utan belyser rörelsen i sin helhet, är tillräckligt bevisande för den satsen, att lägre tullsatser bereda högre statsinkomster, då deremot höga tullsatser uppmuntra till smuggling.

Att, för att särskildt nämna några ord huru det förhåller sig med smugglingen af de här påpekade båda artiklarne, siden icke numera smugglas, sedan tullen derpå blifvit mycket nedsatt, det tror jag vara ådagalagdt derigenom, att vid alla de beslag, som på sednare tider blifvit gjorda, nästan icke något siden förekommit. Deremot händer det rätt ofta, att cigarrer tagas i beslag. Det är klart, att ingen, som är klok, äfventyrar förlusten af en dyrbar vara, för att undandra sig en ringa utgift, men deremot äfventyrar han en vara, som har ringa värde, men är belagd med hög tull. Men den största smugglingen i afseende på cigarrer tror jag ligger i ofullständiga fabriksuppgifter, ty man vet ej, huru stor tillverkningen deraf verkligen är inom landet. Denna behöfver ej drifvas i stora verkstäder. Att göra cigarrer är en bland de enklaste manipulationer; och om den stora utsträckningen af denna tillverkning har Kommers-kollegium ej någon

tillförlitlig kännedom, då den i ej obetydlig skala idkas såsom hus-slöjd. Eger någon mera betydande smuggling af cigarrer rum, är det således i uppgifterna till Kommers-kollegium, men ej vid gränserna.

Motionären har med sitt förslag, så vidt jag rätt uppfattat meningen med detsamma, åsyftat att förminska kaffeförbrukningen såsom skadlig, under det han på samma gång förfäktat nödvändigheten och nyttan för landets befolkning att med större lätthet åtkomma alkohol. Jag förstår mig ej på medicinska frågor, men det synes mig dock vara otvifvelaktigt att af de två onda tingen kaffe och alkohol kaffet är ett mindre ondt än alkohol.

Man har förebrått Bevillnings-Utskottet derföre, att Utskottet förklarar sig anse klokheten ur flera synpunkter förbjuda att för närvarande överskrida den nuvarande tullsatsen å kaffe. Men om vi se på våra förhållanden till Norge; manar oss icke klokheten, att icke besluta en sådan tullförhöjning? Tullsatsen i Norge för kaffe utgör, reduceradt till Svenskt mynt och vigt, 13½ öre, eller 1½ öre mera än i Sverige. Till följd af detta förhållande ligger det nu uti gränsboarnes intresse att i Sverige förtulla kaffet, hvilket tages transitö öfver Norge och förtullas vid riksgränsen. Sätta vi åter kaffe-tullen högre eller lika med den Norska, så finnes ingen anledning, hvarför man skulle begagna sig af denna transitorätt, utan då återkommer man till den gamla metoden att kaffet förtullas i Norge och utan afgift införes i Sverige, såsom det utan öfverträdande af tullförfattningarne kan ske, då man inskränker sig att för hvarje resa medföra 25 skålpund. En föregående talare föreställde sig att dessa sålunda införda quantiteter skulle vara en bagatellsak, men dessa småpartier äro långt ifrån obetydliga, ty i samma mån, som kommunikationerna blifva lättare, färdas mera folk; och förser hvar och en sig med 25 skålpund socker och 25 skålpund kaffe etc., så har han en hel liten krambod i sitt åkdon, och deraf får Svenska staten ej ett öres tullinkomst, utan Norge skulle då få en inkomst af hvad som konsumeras i Sverige. Det är ytterligare en omständighet, som gör att man med ännu större skäl kan säga att klokheten för närvarande förbjuder en dylik tullförhöjning, som här blifvit ifrågasatt. Såsom herrarne veta, hafva vi nurligen nyligen fått jernvägsförbindelse med Norge. På Norska sidan helt nära gränsen ligger en station, hvars namn jag ej nu minnes, och straxt hitom Svenska gränsen stationen Charlottenberg. Emellan dessa stationer är ett afstånd af omkring två å tre fjerdedels mil och jag vill minnas, att kostnaden för en resa fram och tillbaka uppgår till omkring tjugo öre. Man behöfver ej stor räknekonst för att finna, att det önar sig ganska väl att underhålla en gränstrafik och betala tjugo öre för att såsom resande få tullfritt medföra 25 skålpund af en mängd olika artiklar. Detta är en smuggling, som ej kan förbjudas, då det är en rättighet, som är förbehållen i mellanrikslagen. Man ser sålunda, hvartill det leder att hos oss hafva högre tullafgifter än i Norge. Jag tror derföre att vi böra se till att Svenska staten får åtnjuta tullinkomsten af hvad som i Sverige förbrukas och att man med skäl kan säga, att klokheten förbjuder att höja en tullsats, då man genom en sådan åt-

gärd antagligen komme att gå miste om tullen för en större varumängd än som motsvarades af den ökade inkomst, som genom förhöjningen vore att påräkna.

Men jag vill ej vidare betrakta saken ur denna synpunkt. Den kan äfven ses ifrån många andra. Den tullsats af 8 öre för skålpundet, som före 1867 erlades för kaffe, medförde redan en ganska betydlig skatt på en säck kaffe och var så hög, att det under en aflägsnare tidpunkt var en allmän industri att lurenreja kaffe i Sundet. Man tog från nederlag i Danmark och förde öfver till Sverige en säck kaffe, hvarå premien med 8 öres tull utgjorde 13 å 14 R:dr. Denna smuggling hade redan upphört, då tullafgiften år 1867 förhöjdes till 12 öre, och har sedermera icke återkommit; men höja vi tullen ytterligare, så är det fara värdt att man återgår till denna industri och ingen tullbevakning, huru sträng som helst, förmår utestänga smugglingen, när denna uppmuntras genom öfverdrifna afgifter. Äfven ur denna synpunkt förbjuder klokheten att ytterligare höja en tullsats, som blifvit höjd för så kort tid tillbaka som för tre år sedan.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra får jag anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Friherre Raab, Ad. Ch.: En ärad representant för Göteborgs och Bohus län har betraktat denna diskussion såsom en förpostfäktning emellan protektionister å ena sidan och frihandlare å den andra. Om han räknat mig till det förra slaget, så fagnar det mig att jag i honom fått en liktänkande, ty jag visste ej förut att han var protektionist. Jag hörde nemligen af honom, att han, liksom jag, ansåg denna artikel vara lämplig att lägga tull på, men som han ej trodde, att penningarne behöfdes, så ville han ej framställa något yrkande derom.

Jag anhåller äfven att få fästa uppmärksamheten på några ord, som här blifvit anförde af Herr finansministern och Herr Bennich, hvilka begge yrkat bifall till Utskottets Betänkande. Dessa herrar hafva utgått från den grundsatsen, att det vore bättre att öka tullen på bränvin än på kaffe, derföre att kaffe vore så lätt att smuggla, men de glömde, att det är samma förhållande med bränvin, och att döma efter uppgifterna i tidningarne, så ser man mycket oftare att tulltjenstemännen göra beslag på bränvin än på kaffe. Jag hörde Herr Bennich säga, att af två onda ting, så vore kaffet ett mindre ondt än alkohol. Således har han dock erkänt, att kaffet är ett ondt ting, ehuru bränvin skulle vara ett ännu större ondt. Men då frågas, ligger det verkliga någon lycka deri, att importen så ökats, att den, såsom för närvarande är fallet, utgör 20,000,000 skålpund. Jag vill derjemte fästa uppmärksamheten på, att hvart öres tullförhöjning på skålpundet medför en ökad statsinkomst af 200,000 R:dr. Och om vi hafva någon brist vid uppgörandet af vår stat, så må jag säga, att det ej är skäl att kasta bort någon inkomst, äfven om det ej vore mera än denna summa. Jag har alls icke förordat Herr Odelbergs höga tullsats, jag yrkar blott att vi må höja tullen så pass mycket, som behofvet kräfver och klokheten kan medgifva. För min del tycker jag, att Herr Bennich till komplett evidens bevisat, att vi skulle kunna höja den till samma belopp som i Norge. Nå väl, re-

dan derigenom skulle vi erhålla en vinst af 300,000 R:dr årligen. Jag har också ej begärt något annat än att frågan måtte få hvila hos Utskottet, till dess att det hinner visa sig, huruvida vår ställning är sådan, att vi behöfva denna tillökning i tull för att få tillökning i inkomst.

Hvad beträffar det skälet, att man ej borde höja tullen på kaffe af omtanka för arbetaren, som behöfver förtära sådant, hvaremot man gerna kunde höja tullen på brännvin, så får jag säga, att arbetaren behöfver också någon gång en sup, om han arbetar hela dagen, och tager han sig en eller till och med ett par supar, så är det ganska måttligt, och lika lofligt för honom som för de bättre klasserna att taga aptitsupen, eller dricka ett glas vin. Att arbetaren skall få betala sitt brännvin, det sätter man ej i fråga, men deremot ifrar man emot all tullförhöjning på kaffe, som hufvudsakligen förtäres af de mera bemedlade klasserna.

Jag hemställer därför, om det ligger något obilligt uti att vänta med denna frågas afgörande, till dess det visat sig, om det behöfs någon tillökning i statsinkomsterna.

Hvad det beträffar att Bevillnings-Utskottet icke har något att göra, utan därför genast skulle företaga frågan, i fall punkten återremitterades, så tror jag, att detta är ett skäl som icke betyder något. Utskottet kan gerna i alla fall låta frågan hvila, till dess det visat sig, huruvida inkomster behöfvas eller ej. Jag vidblifver min anhållan om återremiss.

Herr Rydqvist: Herr chefen för Finans-departementet äfvensom en ärad ledamot från Jemtland hafva begge fäst sig vid de af mig uppgifna exempel i afseende på förhållandet med importen och den inhemska tillverkningen af siden och cigarrer. De hafva ej förnekat riktigheten af mina uppgifter och således ej heller kunnat förneka, att från år 1863, då ännu den gamla tulltaxan gällde, och då ännu icke, emot Kommers-kollegii och General-tullstyrelsens tillstyrkande, den choque mot smuggling, som låg i tullstämpling, blifvit borttagen, hvarigenom i vårt land, der det ej är möjligt att vid gränserna hålla tillräcklig tullbevakning, smugglingen lemnades fri, den legala införseln af siden minskats med en tredjedel och tullinkomsten nedgått från 176,000 till 29,000 R:dr år 1868, hvadan Staten ensamt på denna artikel förlorat omkring 150,000 R:dr om året, utan något annat ändamål, än för att göra frihandlarne till viljes. De hafva ej heller förnekat, att under samma tid, eller från 1863 till 1868, den inhemska sidentillverkningen nedgått från 244,000 till 71,000 fot väfnader, och från 166,700 till 52,000 stycken dukar etc., tillverkningsvärdet från 1,232,000 till 457,000 R:dr. Allt detta har icke blifvit förnekadt. Men i stället hafva dessa ärade ledamöter ifrågasatt, huruvida konsumtionen ej minskats i samma mån, som den inhemska tillverkningen och tullbehandlade importen aftagit. Jag vill ej spilla många ord på att bemöta detta påstående. Jag tror nemligen ej, att det finnes många inom denna Kammare, som anse en sådan minskning i konsumtionen ens möjlig, då man ser huru snart sagdt en och hvar från den högsta till den lägsta fladdrar i siden och sammet.

Nej, fastän tullen oupphörligen nedsatts, så har en ökad smuggling egt rum, och detta i stor skala. Den ärade talaren från Jemtland har helt enkelt sagt, att detta ej vore förhållandet, och att man ej i sednare tider vid gjorda beslag anträffat siden. Jag ber då att få upplysa, att enligt General-tullstyrelsens meddelande till Kommers-kollegium, hafva af sidenvaror tagits i beslag:

år 1864	1,126 fot,
” 1865	21,120 ”
” 1866	156 ”
” 1867	9 skålpund,
” 1868	70 fot.

Det visar sig således, att äfven nu för tiden smugglas sidentyger, oansedt den låga, nära nog nominela tullen af $3\frac{1}{4}$ procent af varuvärdet. Men på det att Herrarne ej må tro, att det som tagits i beslag verkligen utgör någon proba på det som smugglats, ber jag få nämna, att af bränvin, som hela världen vet smugglas i högst betydliga kvantiteter, ej tagits i beslag — risum teneatis — mera än 6,755 kannor år 1864, 6,128 kannor år 1865, 4,066 kannor år 1866, 3,395 kannor år 1867 och 6,909 kannor år 1868, eller allenast ett par procent af de kvantiteter, som antagligen blifvit insmugglade.

Nu kommer jag till den andra artikeln, nemligen cigarrer. Man har medgifvit, att jag rätt citerat förhållanden och siffror; man har således medgifvit det besynnerliga faktum, att importen af cigarrer minskats under de sednare åren, fastän tullen blifvit nedsatt och förbrukningen ökats omätligt. Äfven detta vill man ej tillskrifva smuggling i egentlig mening, utan det skulle, såsom en ärad talare uppgifvit, härröra derifrån, att det skulle vara så lätt att tillverka cigarrer, att det blifvit en handaslöjd, som kunde bedrivas hvar som helst. Jag vågar likväl tro, att denna handaslöjd, som idkas allenast i några få orter och icke i någon storartad skala, ej är af någon betydenhet; ty för att kunna tillverka cigarrer måste man ega ett råämne. Nu är först och främst tobaksodlingen i Sverige icke af någon stor omfattning, veterligen icke större nu än för decennier sedan; och vidare begagnas den inhemska tobaken till större, om ej största delen, för snustillverkning. Smuggling af tobaksblad kan väl icke heller bedrivas i stort, om ej möjligen från Norge, hvarifrån åtminstone tobaksfabrikater landvägen öfver Jemtland hitsmugglas i splitter nya — silltunnor. Den öfvervägandestora kvantiteten svenska cigarrer tillverkas således tvifvelsutan af exotiska blad, hvilka blifvit i landet införtullade. Men nu uppgick denna, eller den förtullade införseln af tobaksblad, i medeltal under de fem åren

1859—1863 till 3,750,900 skålpund,
1864—1868 ” 4,143,600 ”

och har således icke ökats fullt 11 procent. Detta råämne, jemte stjelkar för snustillverkningen, användes nu till all slags tobaksmanufaktur, och då denna, oberäknadt cigarrtillverkningen, i sednare åren ökats i större proportion än den sistnämnda, ådagaläggas af allt detta grundlösheten af det föregifvande, som representanten från Jemtland i denna fråga framkastat.

Herr Bennich: Endast med några ord beder jag få bemöta den siste talaren och till honom hembära min tacksamhet, för det han med siffror konstaterat mina uppgifter, nemligen att smuggling och beslag af siden nästan helt och hållet upphört. Han upplyste. att år 1864, då tullen å siden var 6 R:dr, så togs i beslag 10,000 fot; att 1865, under loppet af hvilket år den franska handelstraktaten först blef gällande, togs i beslag 21,000 fot; men att 1866, 1867 och 1868 i beslag taget siden nedsjunkit ända till 100 å 70 fot. Jag frågar, om något bättre bevisar, att smugglingen upphört, än just det att beslag ej kunnat göras på denna artikel i större skala.

Hela smugglingen inskränker sig ju då till två eller tre klädningstyger. Jag tackar den ärade talaren ännu en gång för meddelandet af dessa siffror, hvilka bättre än något annat bevisa mitt påstående.

Han omnämnde jemväl, att sex tusen kannor bränvin blifvit tagna i beslag, hvilket han anförde såsom bevis på att smuggling kan ega rum i stor skala, utan att synnerligen mycket blifver af tullbevakningen anhållet. Men äfven om man beräknar, att hvad som tages i beslag af bränvin ej är mera än cirka sex procent af allt bränvin som insmugglas, så vittnar ju detta ganska fördelaktigt för hvad jag yttrat om smugglingen af siden, ty om man vidhåller samma proportion der och det i beslag tagna sidenet ej uppgått till mer än 70 fot, skulle ju allt siden som årligen smugglats ej vara mera än cirka 1,200 fot. Jag tror derföre att bevisningen är på vår sida. Samme talare anförde vidare, till vederläggning af mitt påstående, att cigarrtillverkningen skulle i ganska stor skala bedrivas såsom husslöjd, dels att råmaterialet ej kunde erhållas annat än utifrån, dels ock att tillverkningen ej lämpade sig för husslöjd. Men det har dock blifvit upplyst vid föregående riksdag att i Åhustrakten tillverkades betydliga kvantiteter cigarrer, som kosta färdiga, levererade till köparen 80 öre, eller 1 R:dr per hundra. Det är antagligen just sådana cigarrer af Svensk råvara, som utgöra föremål för den förgelseväckande förbrukningen bland pojkar, åkaredrängar m. fl. på Stockholms gator; men dessa cigarrer tillverkas för hand och af Svenska blad samt ingå alldeles icke i de officiella uppgifterna till Kommers-kollegium, angående cigarrtillverkningen i landet.

Grefve Mörner, Carl Göran: Det fordras verkligen icke mycket för att vinna den sednaste talarens tacksamhet och då han varit så tacksam för de uppgifter, Herr Rydqvist meddelat, så kan möjligen äfven jag, genom att söka uppfriska hans minne, medelst några erinringar, tillvinna mig några uttryck af hans tacksamhet.

Om det inträffar att, på samma gång en vara i oerhörd kvantitet förbrukas, den lagliga importen nedgår och den inhemska tillverkningen minskas, hvarmed skall då skilnaden fyllas? Den siste talaren sökte väl upplysa, hvarifrån skilnaden skulle tagas, men det var på ett sätt, som ej låter förena sig med vanlig slutkonst. Men om det visar sig, att importen af siden år 1863 uppgick till 29,000 skålpund och den inhemska tillverkningen till 244,000 fot af en sort och att år 1868 importen uppgick till 19,000 skålpund, det vill säga

10,000 skålpund, mindre af samma vara och att den inhemska tillverkningen nedgått till 70,000 fot; under det man ej tagit i beslag mer än 71 fot — och detta allt på en tid, då man ser alla fruntimmer klädda i siden från topp till tå — så får jag säga, att det fordras en god tro, för att föreställa sig att allt detta siden ej skulle komma någon annorstäds ifrån än att det regnade ned på oss.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades talrika och starka ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 2:dra punkten i Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 4, röstar

ja;

Den det ej vill, röstar

nej;

Vinner nej, återförvisar Kammaren den ifrågavarande punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 20.

3:dje punkten.

Herr Odelberg: Utskottet åberopar samma skäl emot tullbeskattning å ost, som Riksdagen 1856—58 trott sig ega till borttagande af all tullsats å nämnda artikel. Att man den tiden vidtog en dylik åtgärd var visserligen, enligt mitt förmenande, ganska oklokt, men kan dock till en viss grad ursäktas genom de då rådande, af de yttre företeelserna i någon mån bekräftade drömmerierna om Sveriges utomordentliga rikedom, dess näringars blomstring och så vidare; men att ännu i denna stund, sedan blomstermålningarne förbleknat och rosen-skimret lemnar rum åt en skuggomhöljd verklighet, söka försvara och till och med, såsom argument för egna åtgärder, åberopa nämnda Riksdags beslut i tullfrågor, det vittnar, som mig tyckes, icke om någon stor statsmannavishet.

Det finnes ej, så vidt jag vet, något land i Europa, med undantag af England och Sverige, der artikeln ost kan införas tullfritt. Det ostproducerande Holland, som till andra länder exporterar så ofantliga massor af ifrågavarande handelsartikel, har belagt ost med en införseltull, motsvarande 3 R:dr 22 öre per Svensk centner, således nära 30 procent högre tull än den af mig föreslagna. Äfven det

fria Schweiz, hvarifrån man så gerna hemtar exempel i hvarjehanda sociala och politiska frågor och som man äfven någon gång hört åberopas såsom mönsterstat i fråga om låga tullsatser, har icke ansett det nödvändigt att medgifva tullfri införsel af ost. Jag förmodar att nämnda båda stater, likasom Frankrike, Belgien, Tyska tullför-eningen, Italien med flera, haft goda skäl för tullbeskattning å ifråga-varande artikel.

I denna som i många andra tullfrågor hafva vi ställt oss på en alldeles egen position. Hvad statsmän och lagstiftande myndigheter i andra länder anse nödigt och nyttigt, derom bekymra vi oss föga, vi lefva i teoriernas värld, och då vi antagit teorien om "köpa för godt pris" såsom statsmaxim, så tillämpa vi denna i tid och otid, obekynrade om den samhällsklass, till hvars fördel det goda priset skall beredas, har eller kan förvärfva något att köpa för. Jag önskar tillämpning af de grunder i tullagstiftning, som nära nog hela den öfriga världen hyllar, och att, i följd deraf, Kammaren måtte afslå Bevillnings-Utskottets förslag och gilla motionen.

Herr Rydqvist: Ehuru jag förmodar, att det ej tjänar mycket till att i denna Kammare, der åsigtarna synas vara starkt utpräglade i allt hvad tullagstiftning heter, anföra några faktiska uppgifter, ber jag likväl att få meddela några sådana, till den kraft och verkan de kunna tillvinna sig. Med stöd af General-tullstyrelsens tabeller, som ligga till grund för Kommers-kollegii berättelser, har jag uträknat medeltalet af tullbehandlade landtmannaprodukter för de tjugo sednaste åren, eller de fyra qvinvennierna 1850—1854, 1855—1859, 1860—1864, 1865—1869. Anställer man beräkningar och jämförelser för en så lång tidsperiod som tjugo år, och fördelar denna tid i fyra qvinvennier, så kan man få en någorlunda tillförlitlig öfversigt af förhållan- dena, sådana dessa i verkligheten uppenbarat sig — en öfversigt som, hvad Svenska jordbruket och boskapsskötseln angår, på annan väg icke är att erhålla, enär vi ännu icke ega, eller sannolikt på lång tid kunna få en jordbrukstatistik, förtjent af särdeles stor uppmärk- samhet. Enligt dessa af mig gjorda uträkningar befinnes, hvad artikeln ost beträffar, att medeltalet af importen, efter afdrag för exporten, var under den första perioden 3,797 centner, under den andra perio- den 9,859, under den tredje perioden 11,271, men under den fjerde perioden allenast 7,050 centner. Det är för fosterlandsvännen glädjande att se de vackra resultat, som sålunda under sednaste qvinven- nien erhållits, eller att importen, sedan exporten blifvit afdragen, minskats med öfver 4,000 centner, och man har all anledning till den förmodan, att denna minskning skall fortfa. Vid sådant förhål- lande kan jag icke annat än vara tveksam, huruvida jag bör tillstyrka tullafgift å en vara, som under en lång följd af år varit från sådan afgift befriad, derest ej landtbrukarne sjelfva skulle anse nödigt, för denna industris fortkomst och utveckling, att ifrågavarande artikel borde åsättas lämplig tull, i hvilket fall jag för min del, såsom va- rande protektionist, gerna vill biträda påyrkandet härom; men i fall landtbrukarne sjelfva anse tullafgift vara obehöflig på den standpunkt ostfabrikationen nu befinner sig, så vill jag dervid låta bero. Jag

ber likväl att få erinra, i afseende å motiveringen af Utskottets Betänkande i denna punkt, att jag nu såsom förut protesterar mot dessa motiver. Det förklaras nemligen, att man i följd af de af Utskottet åberopade förhållanden skulle vara berättigad draga den slutsats, "att en med insigt och omsorg bedrifven inhemsk ostproduktion för "sitt bestånd och fortgående utveckling alldeles icke behöfver en på "tullskydd beroende stegring i sina varupris; hvilken icke kan vin- "nas annorlunda, än på andra näringars bekostnad." Vore det nu så, att den föreslagna tullsatsen skulle komma att förhöja varans pris jemnt lika mycket, så skulle ju påtagligen denna prisstegring drabba alla konsumenter af ost i vårt land, det vill säga den stora massan af den vanliga befolkningen, men icke, eller ens företrädesvis några vissa "näringar". Här åter borde det göra tillbörlig effekt, att fram- hålla tullafgiften på ost såsom menligt inverkan på de "andra närin- garne". Besynnerligt förefaller likväl, att, då tullförhöjning föreslås för kassaartiklarne kaffe, socker och tobak, eller om ökad accis på brännvinet, så talas ej om, på hvilkas bekostnad dessa prisförhöjnin- gar vinnas, fastän detta helt enkelt sker på den stora konsumerande massans.

Herr Arrhenius: Då jag deltagit i Utskottets beslut rörande denna punkt, anser jag mig skyldig att jemväl yttra mig i frågan. Jag ber härvid att få erinra så väl motionären som den siste värde talaren, att jag ej der vid lag vill hålla mig till idéernas värld utan till verkligheten, och då ligger det för öppen dag för hvar och en, som vill erkänna sanningen af verkliga förhållandet, att det är ingen del af vår landthushållning, som på sednare tider gjort så stora fram- steg, som mejerihandteringen. Vi befinna oss på den ståndpunkt, att de mejeriprodukter, som tillverkas i vårt land, kunna täfla på verlds- marknaden. Också hafva de sökt sig väg dit och funnit afsättning. På Londons marknad erkännes, att den Svenska cheddarosten kan uthärda täflan med den bästa utländska, och vårt smör ställes i jem- bredd med det bästa, som der förekommer. Vi veta ock huru vid ett enskildt mejeri här i staden betydliga qvantiteter smör tillverkas och funnit sin väg till utlandet. Under sådana förhållanden kan jag ej finna att någon införseltull å ost eller smör kan befinnas behöflig. Skulle man hafva en sådan, så vore det naturligtvis för att få ett skydd för näringen; men denna behöfver ej ett sådant skydd, utan befinner sig nu på den ståndpunkt, att den bör kunna ega bestånd härförutan; och känt är, att de bättre ostsorterna betalas, t. ex. i hufvudstaden, med högre priser, än hvartill de kunna realiseras å den största utländska marknaden, den i London. Det enda, hyaröfver man hört klagas, är, att den sämre osten, skummjölksosten, ej betalas nog högt; men äfven detta beror uteslutande på huru den tillverkas. Vi hafva inom landet åtskilliga mejerier, der sådan ost tillverkas lika bra som den holländska, och den kan äfven försäljas till samma pris; såsom exempel i detta fall vill jag nämna kumminosten från Riseberga och Ultuna. Jag ber att jemväl få erinra, att man i Norge hunnit, i afseende på tillverkning af kumminost, så långt, att den samma kan täfla med den bästa Holländska. Vi veta ock, att norr-

männen Wiel och Holst, som inköpt Seffle egendom i Wermland, der anlagt ett mejeri, vid hvilket tillverkas kumminost, som finner afsättning till det höga priset af 25 öre per skålpund; och hvarje Svensk producent bör väl, om han sålunda kan tillgodogöra den mjölk, som förut lemnat honom inkomst genom smörberedning, vara nöjd. Hos hemälde Herrar norrmän har Landtbruksakademien skaffat tillfälle till undervisning åt mejerielever, och den väg, som bör beträdas till utveckling af den inhemska mejerihushållningen, är väl den, som sålunda inslagits, nemligen att sprida kännedom och skicklighet uti yrket. Tillfälle till inhämtande af sådan kännedom har man för närvarande ej mindre vid Ultuna och Bergqvara, än äfven vid 15 särskilda mejeriskolor, hvilka med understöd af Staten åt enskilda elever meddela de insigter och den praktiska skicklighet, som erfordras för mejerihushållningens ändamålsenliga bedrifvande. Ifrån dessa stationer utgå årligen unga personer, danade för detta yrke, och spridas till alla delar af landet, och det är en känd och erkänd sanning, att mejeriskötseln på denna väg fortgått till en utveckling, som man för några år sedan ej ens vågade hoppas. Under sådana omständigheter och då denna handtering befinner sig på den punkt, att ingen jordbrukare, som väl sköter sin ladugård och sitt mejeri, kan klaga att ej sålunda ger honom en god inkomst, och då det visat sig, att landtbruksållningen i denna riktning kunnat fortgå och utveckla sig med full frihet, så vågar jag tro, att ingen kan bestrida, att det också är önskligt, att den äfven framgent får fortgå på samma väg. Jag ber att i detta hänseende få påpeka, huru förhållandet är i Danmark, der det finnes tull å all importerad ost. Vid expositionen, som hölls i Köpenhamn under allmänna landtbruksmötet sednaste sommar, visade det sig, att Danmark med detta skydd tillverkar en dålig ost, som ingalunda uthärdade jemförelse med den Svenska; och man hade därför äfven direkte från Mr Harding införskrifvit engelsk cheddarost att företes vid täfvingstillfället, då dansk sådan ej kunde företes af beskaffenhet att göra anspråk på fullt erkännande. Vi se här följden af Danmarks skyddstull för osten; danskarne få betala tull på den ost som till dem införes och inom deras eget land produceras en sämre vara. Jag för min del får yrka bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Herr Odelberg: En föregående talare ansåg sig ej böra instämma i yrkandet om tull för ifrågavarande artikel, så vida ej landtbrukarne sjelfva ansågo det behöfligt. Den siste talaren har ock åberopat åtskilliga fakta, för att bevisa, att ett sådant skydd vore öfverflödigt. Jag deremot anser skyddet af nöden och har sökt bevisa behöfvat genom exempel hemtade från andra länder; jag kan nemligen ej medgifva att Sveriges statsmän äro i klokhet öfverlägsne andra länders, och har därför hänvisat till tullagstiftningen i hela den öfriga civiliserade världen, hvilken lagstiftning i allmänhet går i motsatt riktning mot vår. Hvad är det som föranledt Holland att bibehålla en så hög tullsats på ost, fastän derstädes tillverkas så ofantliga quantiteter af samma vara, om ej behöfvat att från den inhemska marknaden utestänga utländsk täflan? Samma behof hafva äfven vi

om ock, såsom en talare uppgifvit, hos oss tillverkas ost af öfvervägande godhet, jag yrkar därför forfarande bifall till motionen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Bevillnings-Utskottets förevarande hemställan och dels af Herr Odelberg att Kammaren, med afslag derå, skulle bifalla hans i frågan afgifna förslag; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utskottets hemställan och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

4:de och 5:te punkterna.

Biföllos.

6:te punkten.

Herr Odelberg: Jag har genom min motion och mina yttranden ådagalagt, att jag hellre ser, att de svenska sockerraffinadörerne förtjena det lilla, som vid raffineringen kan vara att vinna, än att denna förtjenst stadnar i utländingens händer. Att så likväl sker, visas bäst deraf, att importen af raffineradt socker vuxit på några år från 3 millioner till 8 millioner skålpund utan motsvarande export, då deremot för tjugo år sedan en ganska betydlig qvantitet exporterades utan någon nämnvärd import. Det är ganska troligt att denna import kommer att oupphörligt stiga, och att de svenska raffinaderierna måste efter hand allt mer och mer inskränka sin tillverkning, till förlust hufvudsakligen för de arbetare, som derigenom komma i saknad af den till deras uppehälle nödiga förtjenst.

De nu befintliga raffinaderierna äro inrättade i tillräckligt stor skala för att kunna förse landet med hela dess sockerbehof, och konkurrensen dem emellan torde förebygga all obehörig prisstegring. Dessutom äro under anläggning flera fabriker för tillverkning af hvitbetssocker med beräkning att äfvenledes raffinera, och således kan för framtiden, äfven om sockerbehofvet aldrig så mycket växer, mot ses en tillverkning, fullt motsvarande behofvet, samt billiga priser, äfven om raffineradt socker skulle blifva belagdt med den obetydliga tullförhöjning, som jag föreslagit. Då nu denna tullsats icke öfverstiger det belopp, som af franska traktaten medgifves, och då den sannolikt icke mer kan lända konsumenten till förfång, tyckes mig billigheten fordra, att man, med något afseende å den inhemske fabrikanstens och sockerbruksarbetarens rättmätiga fordran på skydd mot utländsk täflan, beviljade den i motionen tillstyrkta förhöjning å införseltullen för raffineradt socker från 14 till 15 öre per skålpund, hvarå jag härmed yrkar.

Friherre af Ugglas: Jag får anhålla om bifall till Utskottets förslag. Då tullen vid 1867 års riksdag förändrades från 8 till 10 öre för råsocker och för raffineradt socker från 12 till 14 öre,

så torde de Herrar, som då voro närvarande, erinra sig, att här föregick en liflig diskussion. För att bibehålla samma skydd för sockertillverkningen, som existerade med de äldre tullsatserna, hade man bort sätta tullen å raffinad till 14,40 öre per skålpund, och denna Kammare fattade äfven ett sådant beslut, men denna mening blef vid den gemensamma voteringen icke Riksdagens, och under dessa förhållanden synes det mig icke vara skäl att nu höja tullen å raffinad, helst som gällande tullsats innebär ett tillräckligt skydd för denna näring.

Friherre Raab, Adam: Jag vill blott anhålla att få i protokollet antecknad, att af samma skäl, som jag yrkade återremiss i fråga om förhöjd tull å kaffe, skulle jag äfven nu hafva yrkat återremiss i denna punkt, för att Utskottet måtte komma i tillfälle att föreslå den högre tull å ifrågavarande artikel, som ur finansiell synpunkt kunde vara berättigad; men då Kammaren med så stor majoritet afslagit begäran om återremiss i den föregående punkten, så inser jag, att det ej skulle vara lämpligt nu besvära Kammaren med framställande af ett dylikt yrkande, utan inskränker jag mig till att få i protokollet antecknad den af mig nu uttalade åsigt.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Bevillnings-Utskottets förevarande hemställan och dels af Herr Odelberg, att Kammaren, med afslag derå, måtte bifalla hans i frågan afgifna förslag; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utskottets hemställan och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

7:de punkten.

Friherre Raab, Ad. Ch.: Jemväl i afseende å förevarande punkt hade jag ämnat yrka återremiss, i syfte att få tull åsatt hvete och hvetemjöl, men då jag af de redan fattade besluten noggsamt finner, att ett dylikt yrkande icke skulle vinna framgång, vill jag icke framställa detta yrkande. Jag kan dock icke underlåta att anmärka, det jag icke kan dela Utskottets uppfattning, att hvete och hvetemjöl skulle vara att hänföra till "våra oundgängaste och förnämsta lifsförnödenheter", afsedda för "tillfredsställandet af livvets enklaste behof."

Friherre Sprengtporten: Jag har icke deltagit i öfverläggningen om 3:de och 4:de punkterna, emedan jag ansåg de deri afhandlade frågor ur praktisk synpunkt vara af mindre vigt; men då fråga nu är om spannmål, malen och omalen, samt detta, efter mitt förmenande, är ett ämne af större betydelse, anhåller jag, att få yttra några ord till vederläggning af Utskottets apodiktiska sats.

Till en början anser jag mig böra erinra: att, när år 1856 det mångåriga skydd, som Svenska jordbruket från äldre tider åtnjutit — och hvaraf nu endast några ord i 60 § Regeringsformen kvarstå som ett minnesmärke — med ett penndrag afskaffades, statsverkets till-

stånd var helt annorlunda, än det nu är. Då hade till följd af sparsam hushållning dess inkomster så förökats, att vid riksdagarnes början vanligen ett icke obetydligt öfverskott förefanns, och särskildt hade genom den nya bränvinslagstiftningen skapats en förökad årlig statsinkomst af omkring 4 millioner. Nu äro deremot förhållandena väsendtligen förändrade. Vid de sednaste riksdagarne har en ganska betydlig statsbrist förefunnits, och vid denna har denna statsbrist ånyo framträdt så, att, oansedt alla upptänkliga expedienter anlitats, det torde blifva bekymmersamt att få inkomster och utgifter att gå ihop. Enligt min uppfattning var det icke blott för "principens" skull som allt tullskydd för jordbruket 1856 afskaffades, utan denna åtgärd föranleddes hufvudsakligen af statsverkets gynsamma ställning. Men om, sedan dess, denna väsendtligen förändrats, i trots af de många tiotal af millioner statsverket åtnjutit af bränvinsskatten, sedan densamma 1857 höjdes till 60 öre från 48, som beviljades 1855, då synes mig, att man med skäl kunde besluta sig för att lägga en billig tullafgift på åtskilliga artiklar, som 1856 förklarades böra åtnjuta tullfrihet. Emellertid har Utskottet af filantropiska skäl ansett sig icke böra medgifva någon tull på spanmål. Dessa skäl äro visserligen ganska aktningssäkra i och för sig sjelfva, men jag kan det oakadt icke komma till samma slutsats som Utskottet, och anser mig böra erinra om, att, då Utskottet påyrkat att de "oumbärligaste och enklaste lefnadsbehofven" böra vara fria från all afgift, denna grundsats icke annorledes än i begränsadt mått vunnit efterföljd i andra länder, och detta så väl på ena som andra sidan Atlanten, såsom det framgår af de exempel som motionären åberopat. Det förhåller sig ock i detta som i de flesta fall, att man icke, aldra helst i ekonomiska frågor, kan tillämpa grundsatsen absolut, eller alldeles fristående för sig sjelfva, så framt man vill undvika misstag och att motverka sitt eget syftemål. Här är nu blott fråga om en ganska ringa afgift — ungefärligen motsvarande den, vid hvilken Sir Robert Peel stadnade då han upphäfde spanmåslagarne i England, en afgift, som icke kan hafva något märkligt inflytande på arbetarens välbefinnande. Men hvad som deremot trycker på arbetarens ställning, det är, om hans arbetsförtjenst betages honom eller inskränkes, ett förhållande som inträder, om produkten af hans verksamhet underkastas vid försäljningen en obegränsad konkurrens med en importerad vara, som tillverkats under gynsammare omständigheter, än som stått honoin till buds.

Emot sådana förluster bjuder honom några öres tullfrihet å spanmål endast en torftig ersättning.

Det visa varuutbytet är den stora handelns moder; och så mycket företräde bör den inhemska producenten, han må vara jordbrukare, fabrikant, eller handtverkare, kunna påräkna å den egna marknaden, att han med lika vapen kan uppträda i täflan med främlingen.

Anser man, att fordringarne å protektionism i vårt land gå längre, då förflyttar man sina motståndare till en ståndpunkt som icke är deras.

Statsekonomiens uppgift är att göra ett folk välmående och Staten stark. Nu frågas: hafva vi uppnått detta mål under den tid af 13 år, då frihandelsgrundsatserna varit de rådande inom vårt land;

eller kunna vi väl smicka oss med, att vi äro på väg att närma oss detsamma? Svaret ligger, åtminstone för mig, tyvärr, i öppen dag. Jag finner för öfrigt alltför väl, att det icke för närvarande är att förvänta ett beslut i den riktning motionären förordat, men jag hyser tillika den öfvertygelsen, att den tidpunkt icke kan vara synnerligen afäggse, då många af dem, som nu förfakta de grundsatser, hvaruppå vårt nuvarande statshushållningssystem stödjer sig, torde finna sig påkallad att jemka desamma, och det är af denna anledning som jag, såsom ett uttryck af mina åsigter, anser mig böra tillstyrka ett bifall till motionen i denna punkt.

Herr Arrhenius: Om meningarne i denna fråga äro delade, är detta lika så naturligt som berättigadt, ty den stora utsträckning, vårt land eger, vållar ovilkorligen, att jordbruket i de norra delarne arbetar under helt andra förhållanden än i de södra. Också måste man, om man vill vara rättvis, erkänna, att hvad som eger tillämpning för t. ex. Skåne icke har det med afseende å Norrland. Icke utan skäl framhåller man, att jordbrukets ställning här i landet är ofördelaktig i jämförelse med jordbrukets ställning i utlandet, synnerligast med hänseende till de klimatiska förhållandena; men å andra sidan kan läget icke tillerkännas något så uteslutande eller enbart afgörande inflytande härvid, utan, hvad i första rummet måste afses, är det kapitalvärde hvori jorden står, samt jordbrukarens förmåga att sköta densamma. Vi arbeta, såsom nämnt, under mindre gynnsamma naturförhållanden än våra grannar i söder, men vår jord kostar mindre i inköp, och i den mån kapitalvärdet står lägre, kunna vi, om vi rätt sköta den, slå oss fram fullt lika väl som utlänningen. Detta visar sig jemväl af de inflyttningar, som årligen ega rum från Tyskland och Danmark, ja äfven från England, till Skåne, Småland och Gotland. Dessa invandrare medföra kapital både till inköp och och skötsel af jorden, och förnämsta anledningen, hvarför de önska köpa jord här, är den, att kapitalvärdet på densamma är så lågt, att de här hafva större inkomst af sitt i jorden nedlagda kapital, än i deras fädernesland, der jordvärdet är vida högre och en vida högre produktion måste beräknas för att betäcka räntan å köpeskillingen. Från lyckligare lottade länder flyttar man sålunda fortfarande in till Sverige, utan fruktan för dess klimat eller andra öfverklagade svårigheter; — och de inflyttande slå sig i allmänhet väl ut, ty de medföra nödigt rörelsekapital och ega insigter uti landtmannayrkets ändamålsenliga bedrifvande. Ville man nu sätta tull på spannmål, kräfver rättvisan, att landet af sådan anledning skulle indelas i olika regioner eller distrikter. Skåne, som har öfverskott af spannmål, skulle eljest gynnas på bekostnad af Norrland, som årligen behöfver köpa säd. Priset på spannmål håller sig gemenligen i Norrland ganska högt, och icke kan det då vara billigt, att ytterligare fördyra brödet och derigenom tvinga norrlänningen att, såsom under missväxtår, lefva af laf och mossa.

En talare i min närhet ville icke räkna hvetemjöl till de nödigaste lifsförnödenheterna; och äfven om man lemnar detta obestriddt,

så må man väl icke missunna äfven Norrländingen, som ej kan odla hvete, att få smaka en hvetekaka, och jag för min del kan ej finna det vara annat än ganska billigt, om Norrländingen förunnas att för dragligt pris ega tillgång till den hveteskörpa han doppar i sin kaffekopp.

Orsaken, hvarföre Dansk och Stettinermjöl hit införes, är helt enkelt den, att vi i allmänhet hafva alldeles för dåliga qvarnar, hvilket gör, att det med dem åstadkomna mjöl icke kan i godhet täfla med det utländska. I detta hänseende har dock på sednare tider en högst märkbar förbättring inträdt, och det lider icke något tvifvelsmål, att med förbättrade och ändamålsenliga qvarnverk det Svenska hvetemjölet skall finna lika god afsättning som det utländska.

Men, säger man, vi behöfva åsätta tullar för att öka Statens inkomster. Om så är, så låt oss beskatta vissa kassaartiklar och taga från dem lämpliga finans-tullar; men låt oss icke onödigtvis och för att gynna en del af landet sätta tull på säden och brödet. Dessutom må man besinna, att om tull åsattes spanmål, finge man äfven underkasta sig de exportförbud, som kunde befinnas nödiga och hvilka i framfarna tider, då de rubbat all handel, gjort det Svenska jordbruket mycket mer skada än som kan uppvägas af det gagn spanmålstillarne tillskyndat landtbruket. Men om vi finge tull af ända till en R:dr tunnans råg, vore dock Sveriges jordbrukare dermed hulpne? Om, såsom lätt kan inträffa, priset på råg i de Ryska och Tyska Östersjöhamnarne faller t. ex. till 8 R:dr, vore väl våra jordbrukare hjälpta med att här inom landet få afyttra sin rågtunna förett pris af 9 R:dr? Jag kan icke tro det. Skall jordbruket hjälpas, måste det ske på annat sätt än genom särskilda tullsatser och andra konstlade medel. Det måste ske genom spridande af kunskap och skicklighet i yrket och dess alla detaljer, det måste ske genom hela landt-hushållningens anordning på ett klokt sätt och i öfverensstämmelse med hvad lokala omständigheter särskildt kräfva, och det är från denna synpunkt som jag ej kan annat än yrka bitall till Utskottets hemställan.

Herr Rydqvist: Jag anhåller att först få yttra några ord om Utskottets såsom premisser uttalade så kallade grundsatser; men förutskickar den anmärkningen, att jag för min del önskat, det Utskottet i denna punkt skiljt frågorna åt och icke, såsom nu skett, behandlat de fyra olika artiklarne råg, rågmjöl, hvete och hvetemjöl så att säga i klump. Utskottet hänför dessa båda sädesslag till "de oundärligaste och förnämsta lifsförnödenheter". Jag hemställer till Herrarne, huruvida hvete i vårt länd kan räknas dit, åtminstone hvad beträffar folket i massa. Det superlativa uttrycket tror jag icke här vara på sin plats, och frågar vidare, hvilken lifsförnödenhet kan för befolkningen i stort taget anses "oundärligast", antingen den med tull belagda sillen, eller det tullfria hvetemjölet, hvarå en införselstull af 5 procent utaf värdet nu föreslagits? Det nu för tiden så ofta, både i tid och otid använda uttrycket: "det ligger i öppen dag" begagnar Utskottet sig äfven af, då ådagaläggas vill, att äfven lindriga

tullsatser å spannmål och mjöl skola fördyra dessa varor och verka såsom en direkt skatt på äfven den fattiges inkomst. Men i ännu mera "öppen dag ligger", att de redan med *hög* tull belagda så kallade kassa-artiklarne socker, kaffe och snus i betydliga quantiteter konsumeras af den stora massan. Tullen på dessa "kassa-artiklar" drabbar således vida mera den fattige än den rike, ty den välmående förtär icke på långt när så mycket kaffe som den fattige, och af artikeh snus är den medellösa befolkningen tvifvelsutan den vida störste afnämaren. Men att oupphörligt *fördyra* dessa artiklar genom högre tullsatser, utan afsigt att *förminska* konsumtionen, drager man ej i betänkande. Längre ned i Memorialet läses följande: "ty med den utveckling spannmålsproduktionen hos oss numera vunnit, är dess främsta behof otvifvelaktigt en väl ordnad spannmålshandel, hvilken endast såsom fri kan på bästa sätt tillgodogöra öfverflödet eller fylla bristen, samt derigenom motverka de starka och produktionen störande prisvexlingar, för hvilka af naturliga orsaker dessa produkter äro framför andra utsatta." Förmodligen har Utskottet, då det nedskref dessa rader, föreställt sig, att man skulle återkomma till de förhållanden som existerade för 20 till 30 år sedan, vid hvilken tid tullen på spannmål och brännvin var så hög, att i missväxtår tullfri import måste beviljas. Men här är ju ej fråga om höga, utan tvärtom om ganska låga tullafgifter på artiklarne spannmål och mjöl. Och huru är det vidare möjligt att påstå, det en väl ordnad spannmålshandel endast under det vilkor kan ega rum, att spannmålen är tullfri? Hafva icke t. ex. England och Holland en ordnad spannmålshandel, ehuru i dessa länder, i England intill sistlidue år, spannmålen varit med tull belagd? "De *starka* och produktionen störande prisvexlingarne" bero åter alldeles icke af låga införselsafgifter, utan af goda eller dåliga skördar, hvilka städse inverka bestämmande på spannmålsmarknaden. Vidare säger Utskottet: "enligt hvad af 1864 års tullkomité blifvit utredt, har derjemte spannmålspriset å utländska marknader under en lång följd af år oftare stått öfver än under det å den inhemska". Jag beklagar, att Utskottet icke tyckes hafva följt med sin tid, då det nu åberopar 1864 års tullkomité's yttranden. Förhållandena hafva sedan dess högst betydligt förändrat sig. Efter hvad Herrarne hafva sig bekant, pågå för närvarande i Ryssland de största jernvägsanläggningar, som i Europa nu för tiden utföras. Detta jernvägssystem har redan trenne utfartspunkter från mellersta och södra Ryssland vid Östersjön, och skall inom få år ega fyra, nemligen Petersburg, Riga, Königsberg och Danzig, att icke tala om de sannolikt innan kort fulländade jernvägsförbindelserna med Asowska sjön och Svarta hafvet. Det är nu icke så länge sedan en Tschetwert hvete i de spannmålsrika guvernementen såldes för 2 å 3 rubel, en Tschetwert råg, hufvudprodukten i mellersta Ryssland, för en rubel å 80 kopek, det vill säga cirka 1½ tunna hvete för 5 R:dr 68 öre å 7 R:dr 52 öre, och 1½ tunna råg för 2 R:dr 28 öre å 2 R:dr 84 öre. Det låter då lätt tänke sig, hvilken jernvägsfrakt en vara, som på produktionsorten har ett så ringa värde, kan bära. Dessa förhållanden äro i min tanke af den allvarliga beskaffenhet, att de väl förtjena att af Svenska Statsmakterna beaktas. Intet land är närmare

om att få mottaga öfverskottet af den Ryska spannmålen än Sverige, och fortfara vi att taga mot den tullfritt, behöfva våra jordbrukare sannolikt icke länge bekymra sig om odlingen af både hvete och råg.

I sammanhang härmed ber jag att få fästa uppmärksamhet på huru förhållandet mellan ut- och införseln af spannmål hos oss gestaltat sig under de sednaste 20 åren. Hvad då först hvete och hvetemjöl beträffar, visar sig det märkliga förhållandet, att då under de begge första qvinvennierna eller 1850—1854 samt 1855—1859 utförseln deraf öfversteg införseln i medeltal med 38,089 kubikfot, införseln under tredje perioden öfversteg utförseln med 93,227 och under den fjerde med 766,603 kubikfot. Den under sista perioden så betydligt stegrade införseln kan icke stå i sammanhang med de dåliga skördarne åren 1867 och 1868, ty 1867 års missväxt drabbade endast Norrland, hvarest hvete icke odlas, och 1868 var, ehuru i andra afseenden ett dåligt år, åtminstone medelmåttigt hvad hveteskörden beträffar. Öfvergå vi nu till råg och rågmjöl, finna vi, att under den första perioden införseln öfverstigit utförseln med 563,879 kubikfot, under den andra åter, att utförseln öfverstigit införseln med 449,643 kubikfot, men att under de båda sista perioderna införseln änyo öfverstigit utförseln med respektive 1,937,369 och 3,898,437 kubikfot. Deremot har utförseln af korn hela tiden öfverstigit införseln, nemligen under första perioden med 100,989, under den andra med 1,297,692, under den tredje med 1,392,293 samt under den fjerde med 920,101 kubikfot. Samma förhållande är med hafra, ehuru med den skilnad, att då utförseln af korn under sista perioden ganska betydligt minskats, hafrefutförseln under hvarje period på ett förvånande sätt ökats. Utförseln af denna artikel har nemligen öfverstigit införseln under första perioden med 1,603,182, under andra med 4,633,624, under tredje med 7,700,660 och under den fjerde perioden med 11,402,381 kubikfot. Det synes häraf, att vi blifvit allt mer och mer beroende af utlänningen hvad den spannmål beträffar, som vi sjelfva förtära, men att vi deremot hafva öfverflöd på värsäd. Hvad verkan den stora hafrefodlingen kan hafva på jordbrukets framtid, öfverlemnar jag åt fackmän att bedöma.

Jag vill nu återgå till granskningen af Utskotts-betänkandet. Der förekommer då en punkt af följande lydelse: "slutligen bör äfven erinras, att tullfrihet å lifsförnödenheter, såsom främsta vilkoret för möjligheten att göra lefnadskostnaden och dermed arbetet billigt, utgör sjelfva grunden för de under sednare år i vår tullagstiftning genomförda reformer." Detta är en af de stående frihandelsfraserna, men jag ber att få fråga, huruvida man kan påstå, att lefnadskostnaden verkligen blifvit billigare i sednare tider, oansedt vi i 15 år haft tullfrihet för nära nog alla lifsförnödenheter? Och dessutom: hvarest är lefnadskostnaden och arbetet billigast, antingen i Schweitz, som har låga tullar på alla produkterna af jordbruket och boskapsskötseln, eller i England och Sverige, der alla dessa artiklar äro tullfria? Vidare heter det i fråga om tull å malen spannmål att "införseln skulle icke ega rum, om icke ett motsvarande behof förefunnas", hvilket är alldeles obestriddigt, enär ingen lärer vilja förskaffa sig en vara, som han icke behöfver. Ytterligare läses: "ur den allmänna hushållnin-

gens, ej mindre än ur dessa enskilda intressens synpunkt bör äfven den föreslagna beskattningen få anses föga önskvärd, då skyddandet medelst höga tullsatser af den genom landets naturliga förhållanden redan gynnade qvarnrörelsen skulle innebära uppmuntran till oförändradt qvarstående å den jemförelsevis låga ståndpunkt, hvarå förmalningsindustrien inom landet sig i allmänhet ännu befinner.“ Det ser verkligen ut, som om Utskottet skulle hysa fruktan för att ny Svensk industri skall uppstå, och som om man derföre vill göra allt för att redan från början förqväfva den. Eljest kan jag icke fatta, huruledes en tullavgift på hvetemjöl, motsvarande 5 procent af varans värde, skulle kunna medföra en förlamande verkan på förmalningsindustrien i vårt land. Tvärtom hyser jag den åsigten, att denna införselstull, så ytterst låg den än är, skulle, förutsatt att den för framtiden vore att påräkna, komma att utöfva en alldeles motsatt effekt.

Slutligen vill jag nämna, att Staten, genom den af Herr Odelberg föreslagna tull på hvetemjöl skulle erhålla en årlig inkomst af cirka 21,000 R:dr. hvilken summa väl icke är att förakta i en sådan tid, som denna.

Herr Bennich: Då jordbrukets representanter inom denna Kammarer hafva uttalat olika åsikter om det inflytande, som tull på malen och omalen spanmål skulle utöfva på landets modernäring, men den bland dessa representanter, som kanske i högre grad än någon annan inom Kammarer enat sig åt omsorgen för det Svenska jordbrukets befrämjande, här tydligen visat, att jordbruket icke är i behof af det skydd, den ifrågavarande motionen afser att bereda det, så kunde det för mig, som i detta afseende hyser fullkomligt samma åsikter, som den ärade representanten på Calmarbanken, vara öfverflödigt, att lägga några ord till hvad af honom blifvit så väl uttryckt. Andre talare hafva emellertid här framställt påståenden af den beskaffenhet, att jag vill söka i korthet bemöta dem. Så har en talare erinrat derom, att statsekonomiens uppgift är att göra folket välmående och Staten stark. Detta är sant och bra, men jag tror icke, att man når detta mål genom att fördyra lifsmedlen för folket. Första vilkoret för att ett folk skall vara välmående, är väl att det skall kunna *lefva* och *lefva billigt*; och då ingen lärer kunna bestrida, att detta bättre vinnes enligt Utskottets förslag i denna punkt än enligt motionärens, går ju Utskottets förslag just ut på att tillfredsställa den statsekonomiens uppgift, som här blifvit framhållen. Vidare har här blifvit ifrågasatt, huruvida råg och hvetekanna räknas till de oumbärligaste lifsförnödenheterna. De finnas, som verkligen tro, att människorna böra hänvisas att lefva af endast hafrebröd, men jag för min del anser, att i synnerhet arbetaren är i behof af en kraftig föda. Vi se huru Skåningen, som är i tillfälle förskaffa sig en närande föda, är en god arbetare. Det torde dessutom tillätas mig att framhålla en Norrländings åsigt i detta afseende. Då en medlem af Bevillnings-Utskottet påstod, att hvetemjöl var en öfverflödsartikel, svarade en representant från Norrland, att man under de sednaste missväxtåren gjort den erfarenhet, att hvetemjölet under en sådan tid utgjorde ett oundgängligt lifsmedel, alldenstund

det erfordrades för uppblandningen af de sämre omogna och af frosten skadade brödamnena, och att behovet deraf således är störst just under nödår.

Den siste ärade talaren påstod, att Bevillnings-Utskottets betänkande innehåller endast "frihandelsfraser" och betecknade såsom en "stående" sådan isynnerhet den Utskottets åsigt, "att tullfrihet å lifsförnödenheter är främsta villkoret för möjligheten att göra lefnadskostnaden och dermed arbetet billigt". Jag erinrar mig med anledning häraf de strider, som för lång tid tillbaka förekommo inom Bevillnings-Utskottet angående olika tullsystemers inflytande på industrien och huru då den åsigt förfäktades af representanter från Norrköping, att tullen på lifsförnödenheter är i högsta grad skadlig för fabriksindustrien, emedan den genom att stegra arbetslönerna omöjliggör all konkurrens med utlandet. Nu påstår man, att hvad som då uttalades af fabriksindustriens representanter blott är en frihandelsfras. Samme ärade talare sade äfven, att qvarnindustrien är en ny industri inom vårt land, hvilken vi böra noga akta oss att icke qväfva. Jag tror tvärtom, att denna industri är mycket gammal, och att den icke förqväfves, visas bäst af den utveckling, den just på sednare tider undergått.

Innan jag slutar, vill jag fästa uppmärksamhet derpå, att den lagstiftning, som Bevillnings-Utskottet nu ansett böra förblifva oförändrad, är densamma, som redan existerat i femton år, och för att ej göra mig skyldig till glömska af tacksamhet emot någon, begagnar jag detta tillfälle att uttala min tacksamhet till den ärade talare, som för en stund sedan här hade ordet och hvilken, såsom medlem af den Palmstjernska ministären, medverkade till den författning, hvarigenom ifrågavarande artiklars nuvarande tullfrihet först genomfördes, och hvarigenom vår tullagstiftning tog ett viktigt steg framåt — ett steg, som jag hoppas alldrig skall tagas tillbaka.

Herr Odelberg: Jag har begärt ordet med anledning af de påstående, som blifvit gjorda af en ledamot på Calmarbänken. Han sade, att tullsatser på spannmål icke skulle kunna skydda det Svenska jordbruket, då priset på den Ryska rågen nedgår till 8 R:dr per tunna. Häreinstämmer jag fullkomligt och jag tror äfven, att, då om några år det inre Ryssland medelst jernvägar blifvit satt i förbindelse med Östersjöhamnarne, den spannmål, der produceras, skall söka sig en marknad i vårt land, men jag hemställer till Herrar jordbrukare, huruvida, i händelse den Ryska rågen kommer att stå i så lågt pris som 8 à 10 R:dr per tunna, de anse det möjligt att bestå i konkurrens med densamma. Hvad faran af exportförbud beträffar, kan jag icke tro, att handeln skall kunna rubbas derigenom, att man sätter en lindrig tull på spannmål eller att exportförbud derigenom framkallas. I afseende på det Svenska mjölets beskaffenhet, nämnde han, att det var af en sämre kvalitet än det utländska och att orsaken härtill är våra qvarnars dåliga konstruktion. Han ansåg derföre nödvändigt, att våra qvarnegare rätta detta missförhållande, så vida vi skola kunna undvika mjölimport. Detta är lätt sagt, men icke så lätt gjordt, då qvarnindustrien inom vårt land

befinner sig under helt andra förhållanden än i utlandet. Till följd af egenheterna hos vår natur med en inskränkt areal odlad jord i förhållande till det vidsträckta hela, och i följd deraf en ringa befolkning, spridd på en stor yta, måste den för konsumtionens behof nödiga förmalning verkställas uti många små, öfver hela landet spridda qvarnar, åt hvilkas konstruktion man icke kan gifva den fulländning, som erfordras för att erhålla en verkligt god produkt. Det är endast i de större städerna och på några få andra ställen i de tätast befolkade provinserna, der man kan begära att förmalningsfabriker, jemförliga med utlandets skola kunna uppstå och bära sig.

Det må äfven tillåtas mig att vända mig mot den siste ärade talaren och hans statsekonomi, hvilken jag alltid skall bekämpa så länge den uppenbarar sig i sådana satser, som de nyss anförda. Han yttrade, att det är nödvändigt se till, att folket får sina födoämnen till godt pris. Jag vill icke neka, att äfven detta är en statsekonomiens uppgift, men jag vill påstå, att statsekonomien har en vida viktigare, nemligen att tillse, att landets befolkning icke saknar medel att köpa sina lifsförnödenheter för, ty i så fall gagnar det till intet, att prisen äro låga.

Vi gå, då det är fråga om tullagstiftning, vår egen väg, utan att fråga efter hvad andra länders statsmän i dylika fall göra. Jag har i min motion visat, att nästan alla andra länder hafva tull på spanmål, och jag tror icke, att man derföre i dessa länder är mindre mån om arbetarens bästa. Hvad särskildt förmalningsindustrien beträffar, är den en näring, som väl är värd att skyddas här likasom i andra länder. Jag vill såsom exempel åberopa Frankrike, der tullen på mjöl är dubbelt så hög som på motsvarande slag af spanmål och der man dessutom uppmuntrar förmalningsindustrien genom exportpremie å dess produkt, motsvarande ingående tullen å en med det exporterade mjölet lika stor qvantitet spanmål.

Jag kan icke finna något skäl, hvarföre vi fortfarande skola bibehålla det oeffterrättighetssystem, vi hittills följt, och yrkar af sådan anledning afslag å Utskottets hemställan och bifall till min motion.

Friherre Sprengtporten: Det bör vara särdeles angenämt för Kammaren, och synnerligast för dess majoritet, att höra en representant för Calmar län, hvars omdöme med rätta bör tillerkännas stort afseende, förklara, att det icke står så illa till med vår landtmannaekonomi som en eller annan föreställer sig, och att jordbrukaren allenast har af nöden att använda sin intelligens, på det han må komma i en förträfflig ställning. Emellertid synes mig den aktade talaren hafva förgätit tvänne omständigheter, nemligen att för jordens behöriga skötsel fordras kapital, och att våra jordbrukare äro betydligt skuldsatta och ännu alltjemt tyngas af höga skatter samt kommunala onera och servituter. Under sådana förhållanden kan åtminstone jag icke ansluta mig till optimismen.

Med afseende derå, att de olika delarne af landet icke skulle hafva samma intresse af tull på spanmål, måste jag väl medgifva, att så är förhållandet. Men å andra sidan torde jag få erinra, att

då Norrland, som i detta fall åberopats, just är det landskap som, till följd af missväxt, oftast behöfver anlita understöd, kan det icke vara skäl att för dess, att jag så må säga, diminutiva intresse förbise gagnet för det öfriga landet af en lindrig tull på spannmål. helst den tullsats, som är föreslagen, är, hvad den bör vara, ganska låg. Under den tid, då en sådan tull ännu fanns, var den anvisad till Kongl. Maj:ts disposition för understöd af behöfvande orter under missväxtår; och då Norrland är det landskap, som oftast behöfver understöd, kan man ju icke så mycket klandra en anstalt, som betryggade folkets uppehälle under de svåraste år.

Den förutnämnde värde talaren uppgaf jemväl såsom ett stöd för sin åsigt, att den Svenska jordbrukaren borde kunna undvara tullskydd, den omständighet, att jordvärdet här i landet vore lägre än i utlandet, hvilket borde sätta den Svenska jordbrukaren, som icke behöfde räkna en så hög ränta å jordvärdet som utlandets, i stånd att producera för bättre pris, än dessa; och för denna sats fann han ett bevis i de inflyttningar af främmande jordbrukare, som ofta förekomma. Ja, så är det. Jordvärdet har på ett oroande sätt nedgått, och det är då icke underligt om utlänningar, som ega kapital, inköpa egendomar här. Men icke kan jag se något bevis på välstånd hos våra landtmän i det faktum, att jordvärdet sjunkit under det fastighetsräntan stigit. Af detta förhållande måste jag draga en alldeles motsatt slutsats mot den värde talaren.

Jag är särdeles tacksam mot den ledamot af Bevillnings-Utskottet, som bemodade sig att besvara min fråga, huruvida det här i landet följda statsekonomiska system lyckats att göra folket välmående och Staten stark. Skada blott, att han endast framställde subjektiva åsikter, men icke några bevis. — eller måhända söker han bevisen för välmågan i landet i den ständigt tilltagande emigrationen, i ett sjunkande fastighetsvärde, pauperismens tillväxt och mycket annat, som jag icke tror mig böra upprepa.

De satsen, Bevillnings-Utskottet uttalat såsom absoluta, hafva åtm nstone i sina verkningar ingalunda visat sig vara ofelbara, och mig hafva de lika litet öfvertygat, som hvad jag varit i tillfälle höra under denna öfverläggning. Jag vidblifver mitt förra yrkande.

Herr Wallenberg: Den nu hållna diskussionen erbjuder ett mycket rikt fält för den, som skulle vilja till besvarande upptaga de många derunder framställda besynnerliga åsikter; men jag kan ej inlåta mig derpå vidare, än att endast upplocka några få värdrika korn. Jag tror det ock vara klart, att när premisserna äro ohållbara, konklusionerna jemväl böra lemnas åt sitt värde. Det har blifvit yttradt, att man intet lärt af andra länders erfarenhet. Men hvarföre skola vi gå till andra länder? hvarföre ej hålla oss till vårt eget land och lära oss af vår egen erfarenhet? Och äfven om vi blicka på utlandet, tror väl den ärade talaren, att t. ex. Finland skulle kunnat så lyckligt genomgå de pröfningar, för hvilka det varit utsatt, om der existerat spannmålsförbud, tullar etc. och rörelsen ej varit frigifven. När det der på försök bestämdes, att under en tid af femton år ingen tull skulle ifrågakomma, då först blef ställningen

i detta land betryggad; förut höll man på att svälta ihjäl och ingen vågade sig på några spekulationer. Således när man talar om spanmålstull och på samma gång önskar liflig spekulation, så är detta som att sammanföra eld och vatten. Detta är den erfarenhet man hemtar ifrån utlandet.

En ärad talare har sagt, att räntefoten genom tullfriheten skulle hafva blifvit förhöjd. Jag har ej hört talas om någon sådan förhöjning, jag har ej ens på sednare tider hört omnämnas den Mediska motion, som skulle tillförsäkra kapitalisterna sju procent ränta. Allt detta är en öfvervunnen ståndpunkt och att nu påstå att räntan för närvarande är förhöjd, är helt enkelt att tala emot de faktiska förhållandena. Från 82 till 93 procent har allmänna hypoteksbankens obligationer stigit på några få år och i samma mån har naturligtvis den kapitalrabatt, som fastighetsegarna måste vidkännas, fallit — och ändå vill man påstå att räntefoten stigit. Detta hindrar mig likväl ej att medgifva att räntan för närvarande är för hög och jag hoppas, att den skall blifva lindrigare, men nog kan man erkänna att en lindring redan skett.

Vidare har man talat om att det skuldsatta jordbruket ej fått röna någon lindring i skatteväg och sådant. Jag får då hänvisa till den nyligen skedda lindringen i grundskatterna, som uppgår till ungefär 300,000 R:dr per anno.

Hvad innebär väl detta? Jo, en afskrifning på jordbrukarnes kapitalskuld af nära 6,000,000 R:dr. Summan är visserligen ej så stor, men dock någon, och jag tror ej att någon annan näring fått sig beviljad en så stor afskrifning på sin kapitalskuld.

Det har vidare blifvit yttradt, att man kunde motse den tid, då allt vårt behof af råg skulle tillföras oss från östern och det ej skulle löna sig för oss att sjelfve odla sådan. Nåväl, kan man ej odla råg så kan man väl odla något annat, och kan man ej odla något annat, det vill säga, om man låter bli att arbeta, då lärer det väl vara alldeles indifferent hvad rågen kostar; ty hvad skola vi väl köpa för, om all odling och allt arbete upphör? Man har sagt att tulltaxans uppgift främst af allt är att göra folket välmående. För min del får jag säga att jag tror man gör folket verklig skada genom att inbilla det, att sådana åtgärder kunna af lagstiftarne vidtagas, hvarigenom större inkomster vinnas genom mindre arbete. Detta är en fara som en god lagstiftare bör undvika. Att göra Staten stark genom att fördyra lifsförnödenheterna, förefaller mig vara ett besynnerligt sätt att gå till väga, och om man i det fallet åberopar Amerikas exempel, så håller det ej streck. Det är detta lands rika tillgångar, som har gjort det så starkt, att det tål vid en så abnorm tulltaxa som det landet är starkt. Till slut får jag säga, att jag finner det vara ganska beklagensvärdt och i hög grad olämpligt, att man i denna Kammare så ifrigt förfäktar åsigtter, som hafva så litet chance för sig och som ej ens tillvunnit någon uppmärksamhet i Medkammaren, och får jag sluta med en anhållan, att Herr Grefven och Talmannen behagade anmoda sekreteraren att meddela Andra Kammarens beslut i frågan.

I anledning häraf tillkännagaf undertecknad, att, enligt ett af Andra Kammarens sekreterare meddeladt intyg, förevarande Betänkande i dess helhet blifvit af nämnda Kammare bifallet.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag får till en början tacka den värde representanten från Jemtland för den tacksamhet han egenat mig, och jag vågar påstå att jag verkligen kan emottaga dessa yttringar af hans erkänsamhet samt med någon stolthet blicka tillbaka på den tid, jag hade äran att vara medlem af Konungens råd. Det var på den tiden som banken hade den största tillgång på ädla metaller, som någonsin der funnits; det var under den tiden som handel och industri steg till en sådan höjd, att Stockholms köpmän svindlade och ej förmådde bära en sådan medgång. Det var *då* som de första jernvägar började byggas, som elektriska telegrafer inrättades, nya räknssystemet infördes. Jag tror således ej, att jag behöfver blygas för denna tid. Men der sutto då i Konungens råd ej blott teoretici, utan praktiska män, åtminstone försökte vi att vara det så mycket som möjligt. När år 1855 — ty *det* året var det — den författning utfärdades, hvarpå Herr Bennich syftat, genom hvilken tullen å lefnadsförmödenheter än ytterligare nedsattes, skedde detta med afseende på då rådande utomordentliga förhållanden. På en tid, då hvetet gäller 40 R:dr och derutöfver och råg hälften mindre, var det verkligen på tiden att taga bort tullsatserna; men jag får fästa uppmärksamheten på att man då ej stadnade vid tullfrihet för spannmål och gryn af alla slag, äfven utländska, såsom risgryn, samt oskaladt ris, utan lät samma frihet sträcka sig äfven till åtskilliga andra varor, såsom t. ex. saltad fisk, det vill säga man undantog dock sådana, som äro afsedda endast för läckergommar, såsom sardiner, sardeller, thonfisk m. m. Nu äro vi deremot nog lycklige att från Frankrike kunna få alla möjliga delikatesser tullfria. Denna tullfrihet — år 1855 — bestämdes till en början endast att gälla till 1 Maj och genom en sednare författning utsträcktes densamma till årets slut. Sedermera öfvertogs rådgifvarekallet af andra män, åtminstone hvad Finans-departementet angick, och i kungen, mine Herrar, blicka tillbaka till den tid som då var och sedan se till huru det är nu. Jag tror för min del att de blomstermålningar, som den sednare Departements-chefen uppdragit, varit skildringar af hans föregångares förvaltning, ej af hans egen. Det har blifvit sagdt, att man bör göra Staten stark. Ja väl, mine Herrar, jag tror ej att man på den tiden, jag antydt, så illa lyckades i sitt sträfvande i den riktningen och det vore godt om ställningen nu vore sådan den då var. En talare, som yttrat sig varmt för det närvarande systemet, har hufvudsakligen grundat sitt försvar derpå, att Svenska jorden skulle hafva mindre kapitalvärde än den utländska. Ja, det är en beklaglig sanning att detta system haft till följd ett nedtryckande af kapitalvärdet, men just den omständigheten att så är bevisar, att systemet är motsatsen mot en god statshushållning.

Man har talat om behöfvet för folket af stark föda och jag vill ej bestrida att ett sådant behof förefinnes, men, då man har åberopat en Norrländings utsago om hvetemjölets oumbärlighet under missväxt-

ären. så ber jag att i minnet få återkalla hurusom åtminstone en landshöfding i Norrland på den tiden skref, att man ej der ville veta af råg utan endast korn, som man var van vid, men de fingo väl ändå hålla tillgodo med råg. Att hvete lika litet är behöfligt för Norrländingarne som för andra arbetare, derpå torde man hafva ett godt bevis om man gör sig underrättad om de Skottska arbetarnes kost; deri ingår, som man vet, hafremjöl i betydlig mån.

Det är visst bra att födoämnen äro billiga, men äfven den billiga födan är oåtkomlig för den som ej kan förtjena något, och arbetslösheten verkar större ondt än ett eller annat öres tull på spanmålen. Huru mycket det gör på kakan är väl svårt att utreda, men om arbetslöshetens inverkan talar tydligt den stora emigrationen under de sednare åren, och om det går ända derhän, att kapitalvärdet så nedgår att, såsom det inträffade förra året, enligt hvad vi här hörde, hemmansegarne gå ifrån hus och hem, lemna nyckeln i dörren och öfvergifva sin possession, då hafva i sanning vi kommit till den ståndpunkt, att vi ej vidare behöfva hänvisa våra jordbrukare och arbetare till några utvägar för bergning, ty de skola sjelfva söka dem i annat land. För min del tror jag således att man gått något brådstörtadt till väga, när man såsom allmän princip tillämpat hvad som endast tillkommit för undantagsfall, men deraf följer ej att jag nu instämmer med dem, som anse en återgång nödig eller nyttig. Vårt land har genomgått en svår kris, hvaraf det ännu lider, men om man i återinförda tullsatsar å lifsmedel söker en räddningsplanka fruktar jag, att man endast framkallar en ytterligare kris, måhända svårare att genomgå, emedan den kommer under omständigheter, då vi mindre mäktade bära densamma. Af detta skäl anser jag nödvändigt att nu ej återgå till det system, som man för femton år sedan öfvergifvit, och derfore, ehuru jag ej kan gilla motivena, instämmer jag dock i slutet med dem, som yrkat bifall till Utskottets hemställan.

Herr Arrhenius: Jag har begärt ordet, emedan jag finner mig hafva, då jag törre gången yttrade mig, blifvit missförstådd. Den siste värde talaren antyde, att jag skulle hafva sagt mig motse en bättre framtid genom nedtryckande af jordens kapitalvärde. Detta har aldrig varit min mening och om mitt yttrande så blifvit uppfattadt, måtte jag illa hafva uttryckt mig. Jag har endast sagt eller velat säga, att lika mycket som det kostar mera i vårt land än i andra länder att producera en centner spanmål, kött, smör och ost m. m. i samma proportion måste också vår jord stå i lägre kapitalvärde än utlandets, ty detta värde måste alltid stå i ett bestämdt förhållande till den odlade jordens produktionsförmåga. Så väl min ärade vän på Stockholmsbanken som en högt aktad ledamot från Södermanland hafva antydt, att hvad som behötves för jordbruket är isynnerhet penningar och sådana saknas för den Svenske jordbrukaren. Men jag frågar, om man kan bedrifva någon näring utan rörelsekapital? Aldra minst kan jordbruket det, och just att den Svenske jordbrukaren i allmänhet är i saknad af nödigt rörelsekapital, hindrar honom att sköta sin ekonomi såsom sig vederbör och

han befinner sig härigenom i en betryckt ställning, som väl ej i egentlig mening kan förbättras genom tullsatser på de varor, som han själf producerar till afsättning så inom landet som på utlandet, och hvilkas pris alltid bestämmas af priset på världsmarknaden. Det har särskildt blifvit ifrågasatt om hvetemjölets oundbärlighet för arbetsklassen och jag vill ej tvista härom. Men jag anser mig böra upplysa, att man i Norrland under missväxtåret 1868 ansett detta mjöl snart sagdt oundbärligt, då man, genom att blanda detsamma med det förfrusna, förmalna kornet, kunnat tillgodogöra detta till bröd och välling m. m., hvilket icke varit möjligt genom inblandning af rågmjöl, då på sednare sättet blandningen "ej hållit tillsammans" — en omständighet, som ej torde böra lemnas ur sigte.

Slutligen har man, med anledning af hvad jag yttrat om qvarnindustriens utveckling i vårt land, framhållit, att denna näring endast på vissa ställen kunde bedrivas så, att den kunde uthärda täflan med utlandet. Äfven jag medgifver villigt, att denna industri ej kan idkas öfverallt i landet, och jag tror det ej heller vara förmånligt att hvarje jordbrukare själf förmaler sin säd, utan bör han, om han själf ej eger ett godt qvarnverk, se till att han på fördelaktigaste sätt kan få sälja densamma omalen, då det sedan blir köparens sak att antingen vidare afyttra varan rå eller förmala densamma, för att sedan såsom mjöl afyttra den.

Friherre Sprengtporten: En värd talare har sagt, att han under diskussionen hört åtskilliga besynnerliga satsar framställas och att det förvånade honom att man i denna Kammare så ifrigt kämpade för en åsigt, som ej hade utsigt att vinna framgång. Detta yttrande var mig ej alldeles oväntadt, ty det är alltid vanskligt att uppträda mot dogmer, men må det tillåtas mig att säga, att hans anmärkning synes mig än mer besynnerlig. Hvad särskildt angår den förebräelse, som han behagat rikta mot mig därför att jag dristat förfäktat en mening, som jag tydligen bort kunna inse ej öfverensstämma med majoritetens och ej ega sympatier i Medkammaren, så vill jag endast derpå svara: att jag af lätt förstådda skäl icke kan betrakta denna förebräelse annorlunda, än som en kompliment, hvarföre anmärkningen ej heller torde påkalla vidare yttrande från min sida.

Herr Odelberg: En värd talare här midt emot har framställt åtskilliga anmärkingar emot min motion. Jag är visserligen den första att tillerkänna denne talare en stor skicklighet i *sitt* fack, men då ingen kan vara allvetande eller vara fullt hemmastadd på vetandets alla områden, tillmätte jag icke hans ord någon synnerlig betydelse, när det gäller en fråga sådan som denna. Den värde talaren ansåg att spanmålstullen motverkar en ordnad spanmålshandel. Deremot talar dock erfarenheten så väl från andra länder som äfven från vårt eget. Den mest blomstrande spanmålshandel se vi bedrivas i länder, som bibehållit spanmålstullar, och ingen torde kunna förneka, att äfven hos oss denna handel drefs i ganska stor skala på den tiden då utländsk spanmål måste förtullas. Skilnaden emellan

å och nu ligger endast deruti, att då för tiden handlandena i städerna köpte upp den spanmål, landtboerna förde till tofgrs, men att man numera icke nöjer sig med en sådan lumpen affär, utan heldre införskrifver hela skeppslaster från Riga, Petersburg eller någon annan utländsk hamn.

Samme talare har ock stämplat nära nog såsom en galenskap att man genom tulltaxan skulle kunna göra ett folk välmående. Jag vågar hysa en emot den värde talaren motsatt åsigt och ber att exempelvis få åberopa den för en stund sedan härstädes omtalade cigarrfabrikationen, hvilken är snart sagdt den enda näring, som åtnjuter något högre skydd, och hvars idkare, just derför, i allmänhet derpå hafva god förtjenst. Att tulltaxan äfven kan ruinera en näring, derpå se vi ett slående bevis i den jemväl här omtalade sidenfabrikationen. Vi hafva hört huru fabrikernas antal nedgått under halfta det antal, hvartill det förut uppgick, huru tillverkningsbeloppet minskats i samma mån, huru en stor mängd arbetare derigenom blifvit sysslolösa, och den talare, som omnämde detta, upplyste äfven hvart dessa arbetare tagit vägen: de hafva hamnat på fattighuset. Min ärade motståndare har ansett det besynnerligt att man förfäktar en mening, som man vet ej har att påräkna stora sympatier. Med den nästföregående talaren instämmer jag deri, att denna anmärkning är att anse som en kompliment, antydande på att man åtminstone icke saknar det politiska mod, som erfordras för att, emot pluralitetens kända åsigt, bekämpa ett finanssystem, som man anser förderligt. Jag bör måhända i sammanhang härmed antyda de motiver, som föranlett mig att väcka denna motion.

Såsom jag redan nämnt, hyser jag den åsigten, att ekonomiska lagar i allmänhet och tulltaxan isynnerhet utöfva ett betydligt inflytande på ett folks välmåga. Om detta välstånd är i tillbakaskridande, är orsaken till en stor del att söka i dåliga och opraktiska lagar, hvaremot goda lagar vanligen medverka till framåtskridande i alla riktningar. Mine Herrar, jag frågar nu, hurudant är välståndet i vårt land? Är det välstånd? Jag svarar ett obetingadt *nej* och tror mig kunna försvara det med de förhållanden, som öfverallt visa sig. Berättigade klagomål öfver näringslöshet och bristande utvägar att sig försörja; alltjemt stigande kommunalskatter, som hufvudsakligen uppslukas af en mer och mer betungande fattigvård; folkmängdens minskande i landet och den ständigt fortgående emigrationen båda tecken till fattigdom och nød. Alla dessa fakta, som ej lära kunna bestridas, måste väl häntyda på ett tillbakaskridande i ekonomiskt välbefinnande.

Det är väl troligt, och jag ifrågasätter ej ens något annat, att man haft för åsigt att befordra det allmänna välståndet, då man stiftade sådana ekonomiska lagar, då man, bedårad af det magiska ordet frihet i alla dess tillämpningar, hos oss införde en så kallad frihandel; men jag betviflar, att man då handlade klokt, och framför allt att man uppnått eller kunnat uppnå det mål man sökt. Att de ekonomiska lagarne hos oss verkat motsatsen mot hvad man åsyftat förklaras deraf, att lagstiftaren saknat insigt om, att det är *arbetet*, med klokhet ledt till en nyttig produktion, som endast kan befordra väl-

stånd och rikedom, samt att det således är produktionen, och deraf hufvudsakligen förädlingsindustrien, som bör uppmuntras och skyddas. Man har emellertid ej lagt sig vinn om att befordra produktionen, men deremot så mycket mer beflitat sig om att underlätta konsumtionen, och det genom tvänne ganska verksamma medel, nemligen dels borttagande eller nedsättande af tullsatser på utländska varor dels upptagande samtidigt af utländska lån, nödvändiga för betäckande af den stora importen. Att en sådan hushållning ej bär sig i längden, har jag trott det vara på tiden att visa, för att, så vidt möjligt, bereda en återgång, för så vidt sådant af gällande traktater tillstädjes.

Detta har varit motivet till min motion. Må emellertid ingen tro att jag skulle inskränkt densamma till yrkande om höjd tull på ett par kolonialvaror och till tullafgift på några landtbruksprodukter, om frihet förefunnits att besluta i tullbeskattningsfrågor. Jag är för varm vän af mitt fosterland för att stadna så på halfva vägen, och jag har länge nog iakttagit hvar skyddet mot utländsk öfvermakt hufvudsakligen tariffvas, för att icke veta hvar jag bort börja. Men så länge landet suckar under den Franska traktatens ok, kan ej den rätta vägen beträdas, kan ej begäras, än mindre beslutas det tullskydd för landets industri, genom hvilket allenast landets samtliga näringar, omedelbart eller medelbart, kunna åter bringas till lif och blomstring.

Jag sade att man ej bekymrat sig om den inhemska produktionen, och jag vågar påstå att densamma blifvit på dubbelt sätt förtryckt, dels nemligen derigenom, att den inhemska marknaden genom den öfverväldigande konkurrensen med utlandet blifvit så väsendtligen inskränkt, dels derigenom att producenterna af våra förnämsta industrialster, trots den så kallade frihandeln, äro stängda ifrån eller åtminstone hafva stor svårighet att konkurrera på sådana utländska afsättningsorter, der täflan för oss vore möjlig, om en verklig frihandel egde rum, det vill säga om friheten vore ömsesidig och ej inskränkte sig till medgifvande af frihet för andra att tillföra oss produkterna af deras arbete, utan motsvarande rättighet för oss att hos dem afsätta frukten af vår industri. En sådan frihandel kan jag icke gilla, och det är mot densamma, jag på detta sätt nedlägger min protest.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Bevillnings-Utskottets förevarande hemställan och dels af Herr Odelberg, att Kammarern, med afslag derå, skulle bifalla hans i frågan afgifna förslag; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

8:de punkten.

Grefve Mörner, Carl Göran: Det tyckes vara en temligen obetydlig sak som här är i fråga, men den torde ändock böra beaktas. Vid förra riksdagen afstyrkte Bevillnings-Utskottet en likartad motion om förändring af denna punkt i tulltaxan. Nu har emellertid

Utskottet, efter att hafva fått reda på det belopp, hvartill införseln af denna vara under åren 1868 och 1869 uppgått, tillstyrkt afgiftsfritt införande deraf, på den grund, att varan utgör ett råämne för fabrikation af tran. Jag hemställer nu huruvida man kan anse att Utskottets förslag skall medföra någon fördel eller icke? Medför det *icke* någon fördel, synes det öfverflödigt att endast för denna ändring omtrycka hela tulltaxan. Denna punkt är nemligen, med undantag af en liten ändring i taxeunderrättelserna, den enda förändring som föreslagits. Är den då så vigtig att man för densamma skall nödgas trycka en ny tulltaxa. Kommer åter Utskottets förslag att medföra någon verkan, så lærer det blifva den, att införseln af späck tillväxer och derigenom den inhemska tranproduktionen ökas, hvilket åter kommer att verka minskning i tranimporten. Då blir följden den, att vi ej lära få vänta länge, innan Bevillnings-Utskottet kommer fram med en tablå öfver tranimporten och säger, att, som äfven denna import nedgått så betydligt, så torde det väl vara skäl att sammanföra späck och tran under en rubrik och således äfven göra artikeln tran tullfri. Jag medger att detta ej är så illa påhittadt, men om det bråskar dermed har jag ej klart för mig.

Då jag nu har ordet, ber jag att få rätta ett misstag, hvartill talaren ifrån Jemtland i sitt första anförande i dag gjorde sig skyldig, då han uppgaf tullinkomsterna för tjugo år sedan till 4,000,000 R:dr. Ja, det är sannt, det var till och med 4,900,000, men det var *banko* och vidare var det *netto* d. v. s. sedan man afdragit omkostnaderna för tullverket. Tio år sednare, åren 1859 och 1860, hade vi ända till 13,756,000 R:dr i tullinkomster. Sedermera, vid 1865 och 1866 årens riksdag, gjordes en utredning, deri det omtalades att år 1863 tullinkomsternas *bruttobelopp* för första gången upptogs. Det året gingo tullinkomsterna upp till 15,000,000. Reflexionerna göra sig sjelfva.

Herr Bennich: Hvad först den nu förevarande frågan angår, får jag erinra derom, att orsaken hvarföre sista Riksdagens Bevillnings-Utskott afstyrkte väckt motion om tullfrihet för späck var den ovisshet, hvori man befann sig med afscende å tullinkomsterna för denna vara, men jag ber också få påminna, att vid samma riksdag en mycket saknad representant inom denna Kammare å Stockholmsbanken uppträdde och förordade bifall till motionen såsom ett medel att befrämja en inhemsik näring, nemligen trankokerierna. Kammaren ansåg sig dock, i den ovisshet hvori man, såsom jag nämnt, sväfvade och emot Utskottets hemställan, ej böra medgifva den föreslagna tullfriheten. Motion har nu blifvit väckt i samma ämne och Utskottet har haft tillfälle att göra sig bättre underrättadt. Då nu genom den åsyftade tullfriheten gäfves tillfälle att uppmuntra en inhemsik förädlingsindustri — hvilket väl ej borde vara den föregående ärade talaren emot — och då detta kunde beredas genom en så ringa uppoffring för Staten som 197 å 260 R:dr, så har Utskottet ej tvekat att tillstyrka motionen. Skulle det framdeles leda derhän, att det inhemska trankokeriet toge en synnerlig fart, så tror jag att landet deraf skulle skörda en sådan vinst, att densamma mer än motvägde

den nu ifrågasatta uppoffringen. För min del finner jag väl frågan vara af obetydlig vigt, men jag anser dock, att man bör aktgifva på hvarje framställning och, om den har goda skäl för sig, understödja densamma. Nästföregående ärade talare har framkastat betänkligheter emot att endast för denna förändring omtrycka hela tulltaxan. Han förbisåg dervid att, förutom denna, två andra förändringar äro föreslagna, nemligen dels under rubriken "väfnader" och dels uti taxeunderrättelserna beträffande "flamgarn". Jag vet dock ej huruvida, äfven om alla dessa tre förändringar af Riksdagen bifallas, tulltaxan behöfver dertill omtryckas; jag är snarare böjd att tro att förändringarne kunna beredas efterlefnad genom en additionel författning.

Vidare har samme ärade talare förmält sig vilja rätta ett misstag, hvartill jag skulle hafva gjort mig skyldig, men jag fruktar att misstaget återfaller på honom sjelf. Om I erinren eder, mine Herrar, uppgaf jag tullinkomsterna ej för *tjugo* utan för *trettio* år sedan, eller vid början af 1840-talet, och att de vid den tiden uppgingo till mellan 4 och 5,000,000, såsom jag uttryckte mig, vågar jag fortfarande påstå. På det jag ej må beskyllas att komma med otillförlitliga uppgifter, beder jag att få återropa Bevillnings-Utskottets betänkande från 1840 års riksdag, der Utskottet till grund för sin kalkyl öfver tullinkomsterna tager den totala uppörden för de tre nästföregående åren med iakttagande af de vid riksdagen beslutade förändringar i tulltaxan, och man kom härigenom till en bruttoinkomst af 2,990,000 R:dr B:ko eller med andra ord mellan 4 och 5,000,000 R:dr R:mt. Huruvida jag eller den ärade talaren begått ett misstag, torde Kamraren nu vara i tillfälle att bedöma.

Grefve Mörner: För min del är jag vän af våra näringar, men ej af den metoden, att man först lockar fram dem genom tullskydd och sedan stryper dem genom tullfrihet. Det är detta sätt att gå tillväga som jag anser vara ett groft misstag. Men dertill gör man sig skyldig; derest man bifaller detta förslag. Om nemligen först tullen å späck borttages för att framkalla trankokeri och man dertill efter, såsom jag förut nämnt, finner sig jemväl böra göra tran tullfritt, så frågar jag om man tror det sannolikt, att transtillverkningen i vårt land skall kunna bära sig? Jag kan ej finna angelägenheten af denna förändring och vidhåller dertill mitt yrkande.

Med anledning af Herr Bennichs yttrande, finner jag att jag läser hört miste, då jag trodde honom hafva gjort en jemförelse emellan tullinkomsterna nu och för 20 år sedan. Jag har ej sträckt mina forskningar så långt tillbaka som 30 år, men vill dock erinra att på den tiden införsel af många artiklar var alldeles förbjuden; t. ex. af kläde m. m. Jag vill ej inlåta mig i några detaljer — nog af! förbudet uppgingo då till hundra detal.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid

svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Grefve Mörner begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 8:de punkten af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 4, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren denna punkt.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 56.

Nej — 21.

9:de punkten.

Friherre Raab: Jag anhåller vördsamt att, derest underrättelse om Andra Kammarens beslut i denna punkt inkommit, detsamma må uppläsas.

I anledning här af tillkännagaf undertecknad, att den förevarande punkten blifvit af Andra Kammaren bifallen.

Friherre Raab: Under sådana förhållanden vore det ej lämpligt att framkalla en längre debatt öfver denna punkt; men då denna artikel onekligen är en s. k. kassaartikel; hemställer jag om ej Kam-maren ville, utan att godkänna Utskottets motiver, bifalla det slut, hvartill Utskottet i frågan kommit.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att Friherre Raab hade yrkat, det Kammaren, utan att godkänna Utskottets motiver, skulle bifalla det slut, hvartill Utskottet i frågan kommit; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utskottets hemställan, och då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

10:de—13:de punkterna.

Biföllos.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 6 och 8 dennes bordlagda Betänkande N:o 5, angående stämpelpappersafgiften.

1:sta, 2:dra och 3:dje punkterna.

Biföllos.

4:de punkten.

Herr Caspersson: Då redovisningen för stämpladt papper endast omfattar uppgift på huru mycket som åtgått af hvarje stämpelsort, men ej huru stämplarne blifvit använda, ser jag ej någon möjlighet för Regeringen att vinna det åsyftade målet annorledes, än genom forskningar i alla domstolars och allmänna verks arkiv; men då den af ifrågavarande utredning förväntade nytta ej torde uppväga ett sådant orimligt besvär, hemställer jag att Utskottets förslag i denna del ej må af Kammaren bifallas.

Grefve Mörner. Oscar: Då jag, i likhet med Herr Caspersson, tror, att sådana uppgifter, som Utskottet i sitt förevarande förslag afsett, icke utan stort besvär och bråk skola kunna åstadkommas, får jag förena mig i Herr Casperssons yrkande om afslag.

Herr Bennich: Jag anhåller att få fästa uppmärksamheten derå, att Utskottet föreslagit, att Riksdagen skulle anhålla om en utredning i ifrågavarande afseende endast *i den mån* sådan kunde vinnas, och att Utskottet icke åsyftat en utredning af, huru mycket stämpelpapper åtgått till utslag, protokoll och andra sådana mindre expeditioner, utan att utredningen skulle utvisa inkomsten af stämpelpappers-afgiften *för vissa större grupper* af handlingar, som skola vid domstol företas, såsom bouppteckningar, köpebref med flera. För att verkställa en sådan utredning behöfver man ingalunda gå till samtliga underdomstolarnes arkiv, utan man kan förskaffa sig erforderliga upplysningar i detta afseende i Hofrätterna, ty dit insändas ju halfvorna af alla bilägningskartor till dylika handlingar, och man kan sålunda med ledning af dem utan svårighet upprätta de af Utskottet föreslagna uppgifter. Då vi hafva noggranna uppgifter angående Statens inkomster af tullinrättningen samt veta, huru mycket hvarje annat beskattningsföremål lemnar i inkomst, synes man äfven böra förskaffa sig sådana uppgifter angående stämpelpappers-afgiften, hvilka vid bestämmandet af denna afgift kunna vara af stor nytta. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Caspersson: Med anledning af hvad den siste talaren anført, får jag upplysa, att å de halfva bilägningskartor, som insändas till Hofrätterna, endast påtecknas, att de tillhöra det eller det nummer i protokollet, och att man sålunda icke kan veta, hvilka handlingar de varit bilagda, utan att jemföra hvarje karta med protokollet. För att åstadkomma den föreslagna utredningen skulle därför

erfordras lika mycket besvär som för den granskning af stämpelbegräddningen, som nu eger rum i Hofrätten, och sannolikt skulle man således blifva tvungen att tillsätta en särskild tjänsteman för hvarje årgång, som skulle genomgå. Om man endast ville summariskt veta, till hvad belopp stämpelavgiften för *alla* bouppteckningar, eller *alla* lagfarter, eller *alla* inteckningar uppgår, kunde man visserligen sammanräkna alla redovisningskartor, men då äfven ett sådant arbete skulle blifva ganska besvärligt och det af Utskottet åsyftade ändamål dermed icke vinnes, samt jag sålunda anser, att den föreslagna utredningen icke *i någon mån* kan erhållas, anhåller jag fortfarande om afslag å Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

5:te punkten.

Friherre Raab, Adam: Förevarande fråga är särdeles viktig och har en mycket ingripande verkan på vår fastighetskredit, hvarföre jag anhåller att derå få fästa Kammarrens synnerliga uppmärksamhet. Jag har sjelf haft erfarenhet i denna fråga och vet, huru viktig den är för den enskilde samt huru farlig den är för det allmänna. Förhållandet är, att, enligt 6 § af Kongl. Kungörelsen angående stämpelpappersavgiften den 23 November 1866, derest köpe-, bytes- eller gåfvobref om fast egendom, förr än uppbud skett, å annan man öfverlättes, skall handlingen beläggas med ny stämpel för hvarje öfverlåtelse, så vida icke densamma egt rum inom den för lagfart föreskrifna tid, räknad från första köpet, hvilken tid är bestämd till 3 månader i stad samt å landet sist vid det ting, som infaller efter sex månader sedan köpet slutadt blef. Nu händer det ofta, att den, som köpt en egendom, försummar att lagfara sitt fäng, och följden deraf blir, att, om egendomen sedermera exekutivt försäljes, den nye egaren får betala icke endast stämpelpapper till *sitt* köpebref utan äfven till *föregående egares*. Denna kostnad kan vara en obetydlig, men den kan också uppgå till ett högst betydligt belopp. Så t. ex. sålde jag för några år sedan en egendom för 400,000 R:dr och, då denna egendom en tid derefter åter gick i handel för 500,000 R:dr samt den nye köparen sökte lagfart, upplystes, att den förre egaren icke lagfarit sitt fäng, hvarföre domaren, innan lagfarten kunde beviljas, fordrade stämpelpapper till båda öfverlåtelsebref; och detta uppgick till ett ganska betydligt värde. Ännu känbarare blir denna kostnad, då, såsom ofta händer, 5, 6, till och med 10 och ännu flera transporter finnas tecknade å köpebref och ingen af de föregående egarna med sitt fäng lagfarit. Nu kunde det visserligen vara ett sätt att taga lagfartskostnaden från köpeskillingen, hvarigenom denna natur-

ligtvis skulle minskas för in-teckningshafvarne, men detta förfarings-sätt är underkändt af Högsta Domstolen. När det således är den nye egaren, som skall betala lagfart för de föregående köpen, är det klart, att han erlägger så mycket mindre köpeskilling, hvilket åter äfven verkar på de sednare in-teckningshafvarnes rätt; och en fastig-hetsegare skulle sålunda, äfven om egendomen icke vore in-tecknad till mera än $\frac{1}{2}$ del af sitt värde, genom att låta köpebrevet gå i flera händer med hyperboliskt högt pris, hafva i sin makt att genom ren elakhet tillintetgöra in-teckningens hela värde. Det är en sådan orätt-visa motionären Herr Hierta velat genom sitt förslag förekomma, då han påyrkat den förändring i ifrågavarande författning, att den, som söker lagfart, ej bör vara skyldig att erlägga stämpladt papper för mera än *sitt* fäng, och Herr Hierta har äfven tillgodosett Kronans rätt att utfå sin skatt genom förslaget, att, då vid sökt lagfart be-finnes, att föregående egares åtkomsthändingar eller transporter ej äro med behörigt stämpladt papper belagda, domaren skall vara plig-tig att derom gifva Kronans ombudsman underrättelse och denne vara skyldig att af vederbörande utsöka det stämplade papper, hvarmed hvarje handling eller transport bort beläggas. Kronan bör väl icke uttaga sin rätt af någon annan än den, som bör ansvara för skatten, och, om man besinnar, hvilken stor orättvisa ligger deri, att en per-son, som köpt en egendom, utan att ana att den varit i vinglares händer, skall betala hvad dessa underlåtit, eller att, om den nye ega-ren känner sina fångesmäns wraktlåtenhet i detta fall och därför be-talar så mycket mindre köpeskilling, en in-teckningshafvare, som trott sig ega full säkerhet i sin in-teckning, skall utan någon sin försum-lighet beröfvas denna säkerhet, kan man icke annat än förundra sig deröfver, att Utskottet ansett sig böra afstyrka ett förslag, som en-dast afser, att den oskyldige icke skall betala för den skyldige. Den nuvarande anordningen påminner nästan om den gamla historien om den, som slog ihjäl bagaren i stället för smeden. Detta förhållande anser jag så hårdt och för vår fastighetskredit så skadligt, att jag tror, att den förlust å inkomst af stämpelpappers-afgiften, Kronan möjligen skulle lida genom ifrågavarande förslag, är obetydlig i jem-förelse med den förlust, fastighetskrediten lider genom det nuvarande stadgandet.

Jag instämmer på dessa skäl fullkomligt i Herr Hiertas åsigt i denna fråga och anser att Riksdagen icke bör undanskjuta densamma, men, som jag icke kan bestämma, om de i Herr Hiertas förslag begagnade ordalag äro fullt lämpliga för en lagförändring, och der-före anser bäst, att Utskottet får taga frågan i förnyadt öfver-vägande, anhåller jag, att Kammaren ville återremittera ifrågava-rande punkt.

Herr Bennich: Man synes här vilja lagstifta till enskilda per-soners trygghet mot en eller annan vinglare men till förlust för stats-verket. Sådana fall som det af Friherre Raab omnämnda kunna vis-serligen inträffa, der en oskyldig lider en förlust, men det nuvarande stadgandet i ifrågavarande hänseende, hvilket hvilar på det antagande, att menniskor äro redliga, måste anses lika väl förena sig med den

enskildes rätt som det innebär den bästa tryggheten för Staten att utfå sin rätt. Jag tror icke, att det är lämpligt att förändra lagstiftningen, derföre att en eller annan vinglare begått snedsprång, ty ingen lagstiftning är mäktig att förekomma förluster genom personer, som äro oredliga, eller att från förluster skydda personer som icke se sig före, och för exceptionela fall sådana som de, hvilka föresvärvat Friherre Raab, lärer det ej vara skäl att ändra ett lagstadgande, som innebär full trygghet för Staten och under normala förhållanden äfven för den enskilde, hvarföre jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Odelberg: Jag instämmer i Friherre Raabs åsigtter i sjelfva frågan, men jag kan dock icke inse, att Bevillnings-Utskottet har att föreslå annat än, *huru stor* stämpel bör erläggas för ett köpebref, ty *hvem* som skall erlægga densamma om tvist derom uppstår, torde väl vara en juridisk fråga, som tillhör Lag-Utskottet, hvilket äfven synes deraf att, såsom Friherre Raab nämnt, Högsta Domstolen deröfver i omtvistade fall yttrat sig. Att sådana händelser, som i motionen afses och nu blifvit af Friherre Raab påpekade, äro så sällsynta som Herr Bennich föreställer sig, tror jag icke; sannolikt har motionären Herr Hierta varit utsatt för någon orättvis utgift i ifrågavarande afseende och jag kan upplysa, att också jag en gång nödgats betala lagfartkostnad för tvänne föregående egare till en fastighet. Som jag emellertid på det af mig nyss anförda skäl icke tror, att Bevillnings-Utskottet varit behörigt att framställa något förslag i motionens syftning, anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Friherre Raab: En värd talare har sagt, att man lagstiftar icke för vinglare utan för ärligt och redbart folk, men jag skulle tro, att det äfven är lagstiftarens skyldighet att söka förekomma bedrägerier och knep. Samme talare har äfven sagt, att det är omöjligt att lagstifta så, att icke bedragare lyckas, då de hafva att göra med dem, som icke se sig före; men, mine Herrar, det är icke i detta fall möjligt för en in-teckningshafvare att se sig före, ty, om egendomen gått i många händer, kan han icke veta, hvad som inträffat emellan de särskilda köparne. Om ock en *köpare* är försiktig och underrättar sig, om hans fångesman behörigen lagfarit eller icke, och köparen i sistnämnda fall får betala bristande stämpel, blir dock förlusten *in-teckningshafvarens*, ty köparen gifver i sådant fall så mycket mindre för egendomen. Herr Odelberg har nu upplyst, att han fått betala stämpel för föregående köpare, jag har också varit utsatt för sådant missöde, och, som sannolikt är, att Herr Hierta äfven råkat ut för en dylik förlust, äro vi sålunda redan tre, som varit med i affärer af ifrågavarande beskaffenhet; och troligt är, att tretiotre och ännu flere hafva en ledsam erfarenhet i samma afseende. Det är jemväl ett sorgligt förhållande att, sedan sådana bedrägerier som det af mig nu omnämnda börjat, kunskapen om dem allt mer och mer sprider sig. Kronan bör väl hafva ut sin rätt, men icke af en oskyldig, utan af rätter man. Med anledning af Herr Odelbergs anmärkning, att Bevillnings-Utskottet icke skulle vara behörigt att fö-

reslå lagar i ifrågavarande hänseende, derföre att en sådan fråga kan blifva föremål för Högsta Domstolens pröfning, får jag fästa hans uppmärksamhet derå, att det är samma förhållande med alla frågor, som komma från Bevillnings-Utskottet, att, sedan de intagits i en allmän författning, de komma till de allmänna domstolarne. Då denna fråga ännu icke lärt vara afgjord af Andra Kammaren och således öppen för en förändring, anser jag den vara af den betydighet, att den bör till Utskottet återremitteras.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

6:te 7:de och 8:de punkterna.

Biföllos.

Föredrogs ånyo Bevillnings-Utskottets den 6 och 8 dennes bordlagda Betänkande N:o 6, i anledning af väckta motioner om särskild beskattning af tobak.

Herr Heijkenskjöld: Det lifliga understöd, som frågan om beskattning på tobak erhållit vid föregående riksdagar, har föranlett mig att väcka en motion i sådan syftning, och jag anhåller nu att med några ord få försvara densamma emot Utskottets afstyrkande utlåtande. Om man genomläser Utskottets motivering, så finner man, att Utskottet ansett sig böra instämma i åsigten om tobaksförbrukningens allmänna lämplighet för beskattning, att, enligt Kongl. Maj:ts Proposition om Statsverkets tillstånd och behof, en statsbrist förefinnes, hvilken ansetts böra genom höjda bevillningar fyllas, samt att en beskattning af tobak skulle kunna ske utan att störande inverka på näringslifvets fria utveckling; och man skulle häraf kunna draga den slutsatsen, att Utskottet, i stället för att afstyrka min motion, skulle förorda densamma. Såsom skäl för afslag å motionen anför Utskottet, *dels* att denna fråga är beroende derpå, huruvida den befintliga statsbristen kan antagas vara öfvergående och beroende på tillfälligt stegrade behof, eller om den måste anses vara af den betydighet och af den permanenta beskaffenhet, att för dess betäckande nya beskattningsformer måste anlitas, samt *dels* att en skatt af ifrågavarande beskaffenhet icke kan införas utan ganska vidtomfattande förberedande åtgärder. Hvad de stegrade behofven angår, så hafva de vid denna statsreglering minskats, möjligen äfven upphäfts genom den af Riksdagen beslutade åtgärd att tillgripa besparingar, men det är klart att, sedan dessa besparingar blifvit använda, statsbehofven måste vid en annan riksdag på ett annat sätt fyllas; och jag

hemställer då, om det icke för detta ändamål är lämpligast att beträda den banan att beskatta sådana öfverflödsartiklar som tobak. Såsom skäl för afslag å motionen har Utskottet äfven föreburit, att alltför ringa utredning blifvit lemnad angående sättet, huru den föreslagna beskattningen af tobak skulle påläggas, uppbäras och kontrolleras, och jag medgifver, att något detaljeradt förslag icke blifvit framställt, men deremot kan jag icke gilla Utskottets åsigt, att ifrågavarande beskattning icke skulle kunna införas utan stränga reglementariska föreskrifter och fiskaliska kontroller, hvilka skulle vara störande för den individuela friheten. Mig synes, att denna fråga lättast skulle kunna ordnas så, som jag föreslagit, eller att städer och kommuner sinne bestämma, huru många försäljningsställen de ansågo böra finnas inom kommunen, och rättigheterna till sådana försäljningsställen sedermera bortauktionerades till den mestbjudande; och i sådant fall kunde Staten icke behöfva vidtaga några åtgärder för den fiskaliska kontrollen, ty den, som dyrt betalt sin försäljningsrätt, skulle nog icke underlåta att vaka öfver, att han icke hade några konkurrenser, och, om han funne några olofliga sådana, anmäla förhållandet till laga beifran. Säkert är emellertid, att kontrollen öfver tobaksförsäljning icke skulle blifva svårare än den som nu eger rum öfver bränvinsförsäljningen. På det att ifrågavarande förslag måtte erhålla bättre utsigt till framgång, vill jag emellertid föreslå, att kommunerna måtte erhålla en viss andel af tobaksskatten, men då jag icke är beredd att framlägga något förslag i detta afseende, får jag anhålla, att Betänkandet måtte återremitteras till Utskottet, på det att Utskottet måtte utarbete ett förslag i sådan syftning.

Herr von Koch: Då tiden är långt framskriden, vill jag icke vara vidlyftig, utan inskränker mig till att yrka återremiss af detta Betänkande, på det att, om, sedan frågan om beskattningen af bränvin blifvit afgjord, det skulle visa sig vara nödvändigt att pålägga nya skatter, vi måtte hafva oss öppet att återkomma till skatten på tobak. Behöfves icke denna skatt, skall jag icke rösta för densamma, ty jag älskar icke nya skatter, men behöfves den, kan man väl alltid utfinna något sätt att genomföra den; och det synes väl vara lämpligt att beskatta ovanan, då man förut i dag måst bereda Staten inkomster genom beskattning på såväl nöden som döden; nöden genom stämpel på skuldsedlar och salubref, på döden genom stämpel å bouppteckningar.

Friherre Raab, Adam: Ehuru jag har den odygden att begagna tobak, måste jag bekänna, att jag anser ingen artikel vara lämpligare att beskatta än tobak. Jag kan icke gilla de skäl, Utskottet anfört för frågans undanskjutande, eller att ingen tvingande nödvändighet bjuder införandet af ifrågavarande beskattning samt att den befintliga statsbristen måste anses vara öfvergående. I anseende till den långt framskridna tiden vill jag emellertid icke nu närmare motivera mina åsichter i denna fråga, utan anhåller endast om återremiss, på det att denna fråga måtte kunna återkomma, sedan vi behandlat bränvinslagstiftningen och det visat sig, huru stor statsbristen blifver.

Herr Bennich: Jag är i viss mån af samma tanke som föregående talare, eller att, om det behöfves, tobak är ett lämpligt beskattningsföremål, men jag tror att accis är en så förhatlig beskattningsmetod, att man icke utan tvingande nödvändighet bör införa den här i landet. Jag har mig bekant, att åtskilliga personer, som intressera sig för denna fråga, noggrannt studerat densamma och sökt att utfinna något lämpligt sätt att införa beskattning af tobak; men de hafva icke lyckats i dessa försök. Då Utskottet icke heller kunnat framlägga något praktiskt förslag till frågans lösning samt Andra Kammaren redan bifallit Utskottets hemställan och i följd deraf en återremiss icke skulle medföra annat resultat, än att Utskottet uppmanade Första Kammaren att i ännu detta beslut, får jag anhålla om bifall till Utskottets hemställan.

Grefve Hamilton, Hugo Bengt Archibald: Jag erkänner visserligen, att tobak är ett lämpligt beskattningsföremål, men då Bevillnings-Utskottet såsom skäl för sitt afstyrkande af motionerna under flera år framhållit sin oförmåga att afgifva något praktiskt förslag samt dessutom frågan genom Andra Kammarens i ännu fattade beslut reviderad de facto är afgjord, anhåller jag om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Hazelius: Jag förstår väl, att Kammaren vid denna tiden på dagen icke kan älska tobak i diskussionsform, men jag kan ej underlåta att förklara, att Utskottets behandling af denna fråga synes mig besynnerlig, då Utskottet nu för fjärde gången anfört samma skäl för afslag af motioner i detta ämne, ehuru Utskottet samtidigt för bifall till dem anfört två sådana skäl, som att tobak är ett särdeles lämpligt beskattningsföremål, och att en sådan beskattning *borde* införas, om vi hade någon statsbrist. Det ser verkligen ut, som om Utskottet icke läst en i år utkommen bok, som har till titel "Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om statsverkets tillstånd och behof", ty, om Utskottet gjort det, hade Utskottet noggrannt funnit, att stora behof förefinnas, ett förhållande hvarom dessutom alla anföranden af Herr Finansministern vittna: men icke förty anser Utskottet, att några större behof ej förefinnas och säger, att, endast i det fall att behofven icke vore rent tillfälliga, Utskottet skulle vilja tillstyrka ifrågavarande beskattning, hvilken skulle lemna Staten flera millioner. Att vi verkligen af densamma skulle erhålla millioner, kunna vi sluta deraf, att andra länder, såsom Frankrike, England, Preussen och Österrike, der sådan skatt är införd, deraf årligen bekomma hundradetals millioner.

Jag inskränker mig till att af dessa i korthet anförda skäl påyrka återremiss af Betänkandet. Här har blifvit sagdt, att en återremiss icke skulle tjena något till, emedan Utskottet förklarat sig icke kunna framställa någon lämplig beskattningsmetod, men jag tror, att en sådan icke är så svår att utfinna, om man blott har god vilja, och att Kammaren således bör besluta en återremiss i den syftning, att Utskottet må framlägga en utredning af, huru tobak kunde på ett eller annat sätt beskattas. Om Utskottet icke kan detta,

skall jag nästa riksdag hjälpa Utskottet genom att framställa ett förslag i ämnet.

Friherre Raab: Man har sagt, att frågan skulle vara afgjord derigenom att Andra Kammaren bifallit Utskottets förslag, men jag får fästa uppmärksamheten derå, att denna fråga är af bevillningsnatur och derföre skall blifva föremål för gemensam votering, om Kamrarne stadna i olika beslut. Jag anser en återremiss lämplig, derföre att man derigenom kunde vinna tid och Utskottet kunde blifva i tillfälle att utfinna något sätt för skattens upptagande och derom rådföra sig med sakkunniga personer. Det är besynnerligt med denna fråga, ty när man talar om tull på tobak, så åberopar man å motsatta sidan gränsförhållandena mot Norge, och när man vill använda accismetoden, så säger man, att denna är förhatlig. Jag tror, att det är skäl att beskatta ovanor samt vidhåller mitt yrkande om återremiss.

Herr von Koch: Jag är väsendtligen förekommen af den siste värde talaren, som yttrade, att frågan, såsom af bevillningsnatur, icke är afgjord genom Andra Kammarens beslut. Om Bevillnings-Utskottet efter en återremiss skulle inkomma till denna Kammare och uppmana den att fatta beslut, så kan Kammaren då fatta detta i sådant syfte, att derigenom skall framkallas gemensam votering, och man kunde sålunda möjligen komma till det mål, hvar till man sträfvar. Jag är den siste att vilja lägga Bevillnings-Utskottet till last, att det icke framlagt något förslag till reglering af denna fråga, ty Utskottet har vid denna riksdag egnat mycken tid och möda åt en ännu viktigare beskattningsgren än denna, nemligen bränvinslagstiftningen, och det är derföre icke underligt, om Utskottet icke haft tid att egna så mycken uppmärksamhet åt denna fråga, som den utan tvifvel förtjenar. Det är endast för den eventualiteten, att det icke skulle lyckas att åstadkomma någon förändring i bränvinslagstiftningen, som jag vill hafva denna fråga öppen; och skulle man anse sig behöfva använda nya beskattningsmetoder för statsbehofvens fyllande, får man icke se på besväret och svårigheten att utfinna det lämpligaste sättet, ty, *vill man målet, kan man nog finna utvägar att uppnå det.* Jag yrkar fortfarande återremiss.

Friherre af Ugglas: Äfven om den förevarande frågan icke skulle vara afgjord, hvarom jag nu icke vill yttra mig, tror jag dock, att det faller af sig sjelf, att man vidare för nästa år icke kan lägga skatt på tobaksförbrukningen genom en accis, ty man lär väl icke gerna kunna tänka sig, att man skulle sätta accis på tobak, utan att samtidigt höja tullen derå, något som numera icke låter sig göra, sedan Riksdagen redan beslutat angående tullbevillningen för nästa statsregleringsperiod; af ett annat sätt att tillvägagå blefve följden, att den, som för egen räkning utifrån införskräfve till exempel cigarrer, undginge all förhöjning i beskattning, under det att de, som här i landet köpte sådana finge betala accis. Hvad sjelfva saken beträffar, så vill jag visserligen medgifva, att jag anser tobak vara en

synnerligen lämplig beskattningsartikel, men jag tror dock, att staten icke bör af denna artikel bereda sig större inkomster än den nu har. i annan form än genom förhöjning å *tullen* derå; och hade sådant varit möjligt, skulle jag nog hafva tillstyrkt Kongl. Maj:t att använda denna utväg, men det låter sig icke göra i anseende till tullförhållandena med Norge. När frågan om tobaksaccis år 1867 första gången framställdes, slog den an äfven på mig, och jag föreställde mig att det skulle finnas något praktiskt sätt att lösa den, men jag måste bekänna, att ju mera jag försökt sätta mig in i förhållandet och studerat främmande länders lagstiftning i detta hänseende, desto mera har det blifvit för mig klart, att stora svårigheter möta för uppgörandet af ett förslag för en dylik beskattning här i landet. Vi hafva visserligen för det närvarande *en accis*, nemligen på bränvin, och denna olägenhet underkastar man sig, för att derigenom vinna ett stort mål i sedligt afseende, men jag tror icke, att man här gerna skulle underkasta sig en accis på tobak, och jag har icke heller hört någon framställa något antagligt förslag, huru man i detta afseende skulle tillvägagå. Man säger att flerstädes uti andra länder en sådan accis är införd; det är sannt, men, mine Herrar, vi böra besinna, att denna skatt der blifvit införd för långliga tider tillbaka och under helt andra förhållanden än våra nuvarande, och man vet dessutom, att den äfven der framkallat ett ganska stort missnöje. I Sverige eger *nu* hvar och en full frihet att handla med tobak; och huru skulle man väl, om denna frihet inskränktes, kunna utöfva noggrann kontroll öfver försäljningen; jag fruktar, mine Herrar, att en sådan lagstiftning endast skulle skapa öfverträdelser och brott. Lika villigt som jag erkänner tobaksskattens lämplighet för beredande af inkomster för Staten, lika bestämdt påstår jag sålunda, att det enda fullt praktiska sätt att vinna målet, är att höja *tullen*, såvida nemligen det kan lyckas att i denna fråga träffa öfverenskommelse med Norge. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Heri Rydin: Då det nu är tredje riksdagen, som denna frågas diskuterande slutats med yrkan om återremiss och det visat sig vid de båda föregående, att Bevillnings-Utskottet ansett sig oförmöget att uppgöra något förslag till dess lösning, samt dessutom två ledamöter af Utskottet under denna diskussion här särskildt framhållit omöjligheten för Utskottet att åstadkomma något förslag i den syftning, motionärerne afsett, kan man med skäl ifrågasätta, hvartill en återremiss skulle tjena, som likt den som nu yrkats ej angifver några grunder, på hvilka man vill se ett förslag bygd. Jag tror, att om, på sätt vissa talare förmenat, en accis på tobak skulle vara möjlig att genomföra utan allt för stora olägenheter, det hade varit en skyldighet för dem, som så lifligt intressera sig för denna skatt, att uppgöra ett detaljeradt förslag och derigenom visa, huruledes de vilja lösa frågan, så att Utskottet haft någon ledning för dess behandling. Såsom frågan nu står och sedan Andra Kammaren sagt *nej* till förslaget om en sådan skatt, skulle en återremiss icke kunna leda till något annat resultat, än att Utskottet inkommer till denna Kammar med uppmaning att fatta beslut; och enda sättet, hvarigenom frågan

sedermåra kunde blifva föremål för gemensam votering, skulle vara, att Kammaren då fattade ett definitivt beslut om *skatten*. Man kan numera icke, sedan Andra Kammaren fattat sitt definitiva beslut, komma till det resultat, som på frågans nuvarande ståndpunkt är det enda rimliga, nemligen att Riksdagen aflåter en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran att Kongl. Maj:t måtte taga frågan under pröfning. Frågan om en sådan skrifvelse kan icke blifva föremål för någon gemensam votering.

Jag anhåller på dessa grunder om bifall till Utskottets förslag.

Herr von Koch: Jag har endast velat tillkännagifva, att jag aldrig velat lägga någon skatt på den inhemska tillverkningen af tobak; och en sådan åtgärd vore icke heller lämplig, på sätt Friherre af Ugglas anmärkt, till följd af det beslut Riksdagen fattat angående tull på tobak, men här är ej fråga om accis å produktion utan å förbruknings-konsumtion af tobak, och då kan jag icke förstå, att denna fråga eger ringaste sammanhang med frågan om *tull* på tobak, hvarföre jag icke kan instämma i hvad Friherre af Ugglas derom anför. Med anledning af den siste talarens anmärkning, att det bort vara en skyldighet för dem, som intresserat sig för denna fråga, att äfven framlägga förslag till dess lösning, får jag nämna, att anledningen dertill att så icke skett förmodligen varit den, att det för de flesta riksdagsmän var oväntadt, att Statsverkets ställning skulle vid denna riksdag erfodra några skatteförhöjningar, och att först sedan det visat sig, att förhöjning af brännvinsskatten och allmänna bevillingen rönt motvilja, man började tillse, om icke andra utvägar funnes att bereda Statsverket ökade inkomster. Det var då förslagen om ifrågavarande beskattning framställdes; sedermera har man väl genom inskränkningar i utgifterna lyckats något minska statsbristen, men ökade inkomster lära väl kanske både nu och med stora jernvägsbyggnader och statslån i framtiden behöfvas. För öfrigt får man icke hafva för stora pretentioner på enskilda riksdagsmäns vilja eller förmåga i framställandet af förslag till ökade skatter, ty derpå tänka de väl i sista rummet, emedan, om behofvet kräfver sådana. Regeringen plägar framställa de förslag i sådant afseende, som den tror kunna vinna Representationens bifall. Det ligger för öfrigt aldeles icke utom möjlighetens område att, när denna fråga återkommer från Utskottet, man skulle kunna hitta på någon utväg till dess lösning. Jag tror derföre, att det är skäl att hålla frågan öppen.

Grefve af Ugglas: Då här så ifrigt yrkas på återremiss, får jag fästa uppmärksamheten derpå, att det icke kan vara skäl att återremittera denna fråga blott och bart i en *förhoppning*, att något skulle kunna göras, eller att Utskottet skulle kunna hitta på något sätt att lösa frågan, ty om det verkligen vore så lätt att hitta på någon lösning deraf, föreställer jag mig, att någon af de många, som under fyra år intresserat sig för denna skatt, bort kunna uppgifva något praktiskt sätt för dess införande. Bevillnings-Utskottet har uttryckligen förklarar sig icke kunna uppgöra något förslag härtill, och jag trotsar att någon utaf Herrarne skall kunna framställa något annat

rämpligt förslag till erhållande af högre inkomst af beskattning på tobak än genom förhöjning af tullen derå. Är det väl någon bland Herrarne, som anser, att tobaksfabrikationen borde ställas så, att den endast finge ske emot arrende till Staten eller betraktas hos oss, likasom i andra länder, såsom ett regale? Det finnes redan nu åtskilliga personer, som, för att erhålla tobak för bättre pris eller af bättre slag, införskrifva sådan åt sig utifrån, och, om denna vara skulle blifva ytterligare fördyrad här i landet genom en accis utan motsvarande tullförhöjning, är sannolikt, att flera personer skulle slå sig tillsammans och från utlandet förskaffa sig sitt behof af tobak, hvarigenom Staten skulle gå miste om den påräknade inkomsten af tobaksskatten. Det är sannerligen omöjligt, mine Herrar, att reglera denna fråga utan sammanhang med tullsatserna å tobak, och rörande dessa hafva båda Kamrarne redan fattat beslut. Jag anhåller derföre att Herrarne icke på något löst sätt och utan att se någon utväg, huru frågan om accis å tobak skall kunna leda till önskad resultat, må återvisa frågan till Utskottet. En talare här har visserligen lofvat att till nästa riksdag framlägga ett godt förslag i detta ämne och detta gläder mig, men jag uppskjuter att betyga honom min tacksamhet derför, till dess jag fått se detsamma.

Friherre Raab: Ehuru jag tviflar på, att man skall kunna utfinna något förslag till lösning af denna fråga, som icke röner motstånd hos dem, som icke vilja veta af någon beskattning på denna artikel, anhåller jag dock att få fästa uppmärksamheten derå, att jag vid 1867 års riksdag framställde det förslag att belägga hvarje cigarr med ett litet skattemärke. Ett annat sätt för denna beskattning är det, som begagnas i Ryssland, eller att man beskattar convolut till cigarrer, derigenom att dessa förses med stämpel, och ett annat sätt är åter, att man påför konsumtionsskatt å dem, som bruka tobak. Det är sannerligen förunderligt, att, då fråga är om beskattning, man alltid tyckes göra svårigheter, men att man är mycket medgörligare, då fråga är att genom lån bereda sig medel för ökade behof. Jag vidhåller mitt yrkande om återremiss, på det att frågan måtte vara öppen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Bevillnings-Utskottets förevarande Betänkande och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Betänkandet, hvarvid svarades många ja, blandade med nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja; hvarefter, och sedan proposition på bifall till Betänkandet förnyats samt med många ja, blandade med nej, besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Herr von Koch begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogsenså lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 6, röstar
Ja;

Den det ej vill, röstar
Nej;

Vinner nej, återförvisar Kammarén ifrågavarande Betänkande.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—31;
Nej—15;

Föredrogs, men begärdes af flera ledamöter ånyo på bordet, Stats-Utskottets nedannämnda, den 8 dennes bordlagda Utlåtanden och memorial, nemligen

N:o 38, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i fråga om kronohemmans samt åtskilliga andra kronolägenheter upplåtande under skattemannarätt utan särskild köpeskillings erläggande;

N:o 39, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående upplåtelse under eganderätt af en till marknads- och kyrkostugu-plats anslagen mark inom Lycksele socken af Westerbottens län;

N:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående restitution till bolaget L. O. Smith et Ci af erlagd tillverknings-afgift för icke tillverkad bränvin;

N:o 42, i anledning af väckt motion angående förändring i sättet för utgörande af arrenden från akademiemman;

N:o 43, i anledning af återremiss å 19:de punkten af Stats-Utskottets memorial N:o 31;

N:o 44, angående ersättning för sådana af Statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, för hvilka statsanslag ej blifvit beviljade; samt

N:o 45, rörande återbetalningsskyldigheten för lånet till segelleds öppnande emellan Hattefura vid Wenern samt sjön Stora Lee.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Bevillnings-Utskottets den 8 dennes bordlagda memorial N:o 7, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående allmänna bevillningen.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 8 dennes bordlagda Betänkanden och Utlåtanden:

N:o 29, i anledning af återremiss af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 11, angående ändring i Kongl. Förordningen om egors fredande mot skada af annans hemdjur och om stängselskyldighet den 21 December 1857;

N:o 30, i anledning af återremiss af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 16, angående ifrågavarande begränsning till viss tid af de förmånsrätter, som omförmälas i 17 Kap. 10 och 11 §§ Handelsbalken;

N:o 31, i anledning af väckt motion om ändring i hvad Kongl. Förordningen den 13 Juni 1800 stadgar angående ansvar för försummad lagfart; och

N:o 32, i anledning af väckt motion om ett tillägg till hvad 1 Kap. 1 § Handelsbalken stadgar angående lösöreköp.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Andra Kammarens den 8 dennes bordlagda protokollsutdrag:

N:o 186, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 20, rörande ändring i 5 § af den genom Kongl. Kungörelsen den 21 Oktober 1864 fastställda instruktion för direktionerna öfver länens lasarett och kurhus; samt

N:o 187, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 21, i anledning af väckt fråga derom, att landshöfdinge- och militärbefälhafvare-befattningarne på Gotland måtte åtskiljas.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets Utlåtande N:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i fråga om fortsatt utgifvande af teknisk-ekonomisk beskrifning öfver Statens jernvägsbyggnader.

Kammaren åtskiljdes kl. 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.